

Mistä lapset haluavat tietää? Tutkimus Helsingin Sanomien Lasten uutisten sisältöjen kehittämiseksi

Kamilla Rajander

Tekijä Kamilla Rajander	
Koulutusohjelma Journalismin koulutusohjelma	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Mistä lapset haluavat tietää? Tutkimus Helsingin Sanomien Lasten uutisten sisältöjen kehittämisestä	Sivu- ja liitesivumäärä 32 + 3
<p>Tässä opinnäytetyössä selvitetään, ovatko Helsingin Sanomien Lasten uutisten seuraajat heitä, joille Lasten uutiset on ensisijaisesti suunnattu eli alakouluikäisiä. Lisäksi selvitetään, millaisina Lasten uutisten seuraajat pitävät Lasten uutisten tämänhetkisiä sisältöjä ja mistä aiheista he haluaisivat juttuja enemmän ja mistä vähemmän.</p> <p>HS:n Lasten uutisia on julkaistu maaliskuusta 2016 alkaen eli tutkimushetkellä kahden ja puolen vuoden ajan. Lukijapalautetta ei ole aiemmin Lasten uutisten osalta kerätty järjestelmällisesti. Palautteelle on kuitenkin tarvetta, kun mietitään, miten sisältöjä voisi kehittää entistä paremmiksi.</p> <p>Tutkimus toteutettiin lukijakyselynä, joka oli avoinna Lasten uutisten verkkosivuilla lokakuun 2018 lopussa 15 päivän ajan. Kyselyyn oli mahdollista vastata niin lasten kuin aikuistenkin. Ensimmäisessä kysymyksessä tiedusteltiin, vastaako vastaaja kyselyyn lapsena, huoltajana, opettajana ja jonain muuna. Kyselyyn kävi vastaamassa 233 henkilöä, joista suurin osa oli lapsia. Vastauksia tuli toiseksi eniten opettajilta ja kolmanneksi eniten huoltajilta.</p> <p>Vastanneissa lapsissa oli muutama alle 6-vuotias. Eniten lapsivastaajissa oli 10- ja 11-vuotiaita. Kyselyyn vastasi myös joitakin 13–15-vuotiaita sekä yli 15-vuotiaita lapsia. Vastauksen perusteella voi nähdä, että Lasten uutiset on vakiinnuttanut paikkansa erityisesti juuri alakouluikäisten keskuudessa, vaikka katsojia on myös sitä nuoremmissa ja vanhemmissa.</p> <p>Vastauksista kävi ilmi, että Lasten uutisten seuraajat ovat melko tyytyväisiä Lasten uutisten tämänhetkisiin sisältöihin ja konseptiin. Lasten uutisten roolina vastaajat näkevät tiedonantamisen lapsille ja kiinnostuksen herättämisen Suomen ja maailman tapahtumiin. Iso osa vastanneista lapsista kertoi katsovansa Lasten uutiset koulussa luokkansa kanssa. Vastanneista opettajista lähes kaikki kertoivat näyttävänsä uutiset koulussa oppilailleen. Eniten juttuaiheiden lisäämistä toivottiin Suomen asioista. Avoimissa vastauksissa mielipiteet jakoutuivat erityisesti ikävistä asioista kertovien uutisten kohdalla: osa vastaajista piti hyvänä, että myös ikävistä tapahtumista kerrotaan lapsen kielellä, toisaalta joidenkin mielestä ikävistä asioista ei pitäisi kertoa lapsille ollenkaan. Esille vastauksissa nousi myös uutislähetyksen lyhyys. Jotkut kokevat, että lähetyksessä ei ehditä käsitellä kaikkia aiheita tarpeeksi syvällisesti. Siksi kyselyn tulosten perusteella Lasten uutisten toimituksen olisikin hyvä pohtia ehdotusta siitä, voisiko uutislähetyksen juttuja pidentää ja juttujen määrää sen myötä vähentää. Lisäksi toimituksen kannattaa pohtia lukijoiden kertomia toiveita juttuaiheiden lisäämisestä ja vähentämisestä.</p>	
Asiasanat Mediakasvatus, lukijakysely, uutiset, journalismi, lapset	

1 Sisälllys

1	Sisälllys.....	1
2	Johdanto	1
3	Tietoperusta.....	3
3.1	Sanoma Oyj.....	3
3.2	Sanoma Media Finland (SMF)	3
3.3	Helsingin Sanomat (HS).....	3
3.4	HS:n Lasten uutiset.....	3
3.5	Lasten uutisten tarkoitus	5
3.6	Uutinen	6
3.7	Journalismi.....	6
3.8	Lasten oikeus kertoa mielipiteensä ja lasten esiintyminen mediassa.....	6
3.9	Mediakasvatus	7
4	Lasten uutisten lukijoille ja katselijoille tehdyn kysely toteuttaminen	10
4.1	Miksi kysely?.....	10
4.2	Tekninen toteutus	10
4.3	Kysymysten valinta ja muoto.....	11
4.4	Vastausten analysointi	12
5	Kyselyyn tulleet vastaukset ja niiden analysointi.....	12
5.1	Vastausten määrä ja laatu	13
5.2	Ketä vastaajat ovat	13
5.3	Kuinka usein Lasten uutiset luetaan ja katsotaan?.....	15
5.4	Mistä Lasten uutisista kuullaan?	16
5.5	Kenen kanssa ja missä Lasten uutiset katsotaan?	17
5.6	Toiveita juttuaiheiden lisäämiseen ja vähentämiseen.....	18
5.7	Lasten uutisten hyvät ja huonot puolet.....	19
5.8	Seuraajat sosiaalisessa mediassa	21
5.9	Lasten uutisten kouluarvosana.....	23
5.10	Terveiset toimitukselle.....	23
6	Yhteenveto ja johtopäätökset	24
6.1	Johtopäätökset.....	24
6.2	Kyselyn kehittäminen ja jatkotutkimusmahdollisuudet	27
6.3	Oman oppimisen ja opinnäytetyön onnistumisen arviointi	28
	Lähteet	30
	Liitteet.....	33
	Liite 1. Artikkelin, jonka yhteydessä kysely oli	33
	Liite 2. Kyselylomake.....	35

2 Johdanto

Tässä opinnäytetyössäni ”Mistä lapset haluavat tietää? Tutkimus Helsingin Sanomien Lasten uutisten sisältöjen kehittämisestä” selvitän, millaisina Helsingin Sanomien Lasten uutisten seuraajat pitävät Lasten uutisten tämänhetkisiä sisältöjä ja miten niitä pitäisi kehittää, jotta ne kiinnostaisivat seuraajia vielä enemmän. Tutkimusta varten tekemäni lukijakysely antaa Lasten uutisille tietoa myös siitä, minkä ikäiset seuraavat Lasten uutisia, mitä kautta he ovat ensimmäistä kertaa kuulleet Lasten uutisista ja missä ja kenen kanssa Lasten uutisia katsotaan. Tutkimus on tehty HS:n Lasten uutisille toimeksiantotyyppisesti, ja samaan aikaan suoritin työharjoitteluani Lasten uutisten toimitusharjoittelijana. Tutkimusta varten tehdyn lukijakyselyn suunnittelussa on huomioitu toimituksen toiveet siitä, mitä tietoja Lasten uutisten seuraajilta olisi hyödyllistä kysyä.

Tämä kysely oli tarpeellinen toteuttaa sen vuoksi, että Lasten uutisia on julkaistu maaliskuusta 2016 saakka eli yli kaksi ja puoli vuotta, mutta tänä aikana vastaavanlaista palautekyselyä ei ole tehty. Vuonna 2018 Rebekka Katko tutki Jyväskylän yliopistossa tekemässään pro gradu -tutkielmassaan ”’Että lapsetkin saavat tietää maailman asioista’ – Koululaisten näkemyksiä ja kokemuksia Helsingin Sanomien Lasten uutisista” siitä, miten Lasten uutisten seuraajien käsitykset uutisista kohtaavat Lasten uutisten tekijöiden tavoitteiden kanssa. Katko haastatteli 14:ä lasta ja Lasten uutisten tekijöitä, ja pro gradusta käykin ilmi haastateltujen lasten kokemukset Lasten uutisista. Tätä ”Mistä lapset haluavat tietää?” -opinnäytetyötä varten tehtyyn lukijakyselyyn oli kuitenkin mahdollisuus vastata Lasten uutisia seuraavien lasten lisäksi myös aikuisten. Laajemman otannan perusteella oli mahdollista kartoittaa ihmisten mielipiteitä Lasten uutisista laajemmin ja saada tietoa esimerkiksi siitä, missä ja kenen kanssa uutiset katsotaan.

Tähän mennessä Lasten uutiset on saanut lukijapalautetta satunnaisesti sähköpostitse ja sosiaalisen median kautta. Lisäksi lapsilta on pyydetty palautetta joskus esimerkiksi juttukeikkojen yhteydessä tai silloin, kun koululaisryhmä on ollut vierailulla Lasten uutisten toimituksessa. Laajempaa tutkimusta tai palautteen keräämistä Lasten uutisten katsojille ja lukijoille ei kuitenkaan ole tehty, joten toimituksessa koettiin tarpeelliseksi selvittää asiaa enemmän.

Lasten uutisten lukija- tai katsojamääristä ei ole olemassa tarkkoja tietoja, sillä Lasten uutisten sisällöt ovat vapaasti katsottavissa Helsingin Sanomien nettisivuilla eli erillistä kirjautumista tai voimassa olevaa Helsingin Sanomien tilausta ei tarvita. Monet lapset ovat aiemmin kertoneen, kuinka he katsovat Lasten uutisten uutislähetysten yhdessä luokan kanssa opettajan johdolla. Tämän vuoksi videoiden klikkausmäärät eivät anna kovin

tarkkaa tietoa todellisesta katsojamäärästä, jos yhden opettajan klikkauksen jälkeen lähetyksen saattaa katsoa jopa monta kymmentä lasta. Myös kyselyn vastauksista käy ilmi tämä, että monissa luokissa Lasten uutisten katsominen on luokan yhteinen juttu.

Lukijakysely toteutettiin niin, että kyselylomake oli auki 15 päivän ajan lokakuun 2018 lopussa Lasten uutisten verkkosivuilla. Kahtena ensimmäisenä vastauspäivänä kysely oli esillä Helsingin Sanomien verkkosivujen etusivulla. Kyselyn vastausaikana kyselyyn kannustettiin vastaamaan sekä Lasten uutisten ”Toimitukselta”-palstalla että sosiaalisen median kanavissa. Kyselyn vastausajan sattuessa lokakuun loppuun pyörivät yhtä aikaa koululaisten syyslomat. Kyselyn vastausaika päätettiin laittaa noin pitkäksi, jotta siihen on mahdollisuus vastata koululaisilla ja opettajilla myös oman lomaviikon ulkopuolella.

Opinnäytetyössäni esittelen tutkimuksen toteuttamisen ja sen vastausten analysoinnin lisäksi hieman tarkemmin myös sitä, millaiset ovat Helsingin Sanomien Lasten uutiset, millainen on sanomalehti Helsingin Sanomat ja sitä julkaiseva Sanoma oyj ja sen osa Sanoma Media Finland. Lopussa pohdin myös sitä, mitä itse opin opinnäytetyöprosessin aikana ja miten tutkimus mielestäni onnistui.

3 Tietoperusta

Tässä luvussa kerron tarkemmin, millainen on työni toimeksiantaja Helsingin Sanomien Lasten uutiset, koko Helsingin Sanomat ja sitä julkaiseva Sanoma, jonka osa Sanoma Media Finland on.

3.1 Sanoma Oyj

Sanoma Oyj on suomalainen osakeyhtiö, joka kuuluu Helsingin pörssiin. Sanoman toimialaan kuuluvat niin mediasisällöt eri kanavissa kuin oppimateriaalitkin. Sanomalla on toimintaa Suomen lisäksi Ruotsissa, Hollannissa, Belgiassa ja Puolassa. Sanoman toimitusjohtaja nyt lokakuussa 2018 on hollantilainen Susan Duinhoven. Osakeyhtiön liikevaihto on noin 1,4 miljardia euroa. Sanoma työllistää noin 4 400 henkilöä. (Sanoma 2017.)

3.2 Sanoma Media Finland (SMF)

Sanoma Media Finland (SMF) on Suomessa toimiva Sanoma oyj:n osa, jolla on julkaisutoimintaa sekä sanoma- että aikakauslehdissä, televisiossa, radiossa ja internetissä. SMF:n liikevaihto oli vuonna 2017 noin 570,6 miljoonaa euroa. Vuonna 2017 SMF työllisti hieman yli 1700 ihmistä. (Sanoma 2018.)

3.3 Helsingin Sanomat (HS)

Helsingin Sanomat (HS) on Sanoma Media Finlandin julkaisema Suomen ja Pohjoismaiden levikiltään suurin päivälehti, joka ilmestyy paperisena ja verkossa viikon jokaisena päivänä. Helsingin Sanomat perustettiin vuonna 1904, ja sen edeltäjä oli Päivälehti, joka lakkautettiin samana vuonna kun HS perustettiin. (Sanoma 2018.)

3.4 HS:n Lasten uutiset

HS:n Lasten uutiset (myöhemmin Lasten uutiset) on yksi Helsingin Sanomien osa. Lasten uutisten ensisijainen kohderyhmä on alakouluikäiset eli 6-12-vuotiaat lapset. Lasten uutisia on julkaistu maaliskuusta 2016 alkaen. Lasten uutisten slogan on tällä hetkellä ”Lasten uutiset – lapsille, jotka haluavat tietää”.

Lasten uutisiin kuuluvat kolme omaa sivua perjantain Helsingin Sanomissa sekä uutislähetys, joka julkaistaan perjantaisin Lasten uutisten nettisivuilla ja sunnuntaisin klo

8.50 televisiossa Nelosella. Sunnuntaina televisiossa julkaistava lähetys on sama, joka ilmestyy jo perjantaina verkossa. Lähetys on kestoaltaan yleensä noin 7–9 minuuttia. Lisäksi Lasten uutisten verkkosivustolla julkaistaan lähes kaikki samat jutut kuin paperilehdessä ja samat videoinsertit, jotka ovat viikon uutislähetyksessä. Lisäksi verkkosivuilla julkaistaan myös sellaisia juttuja, joita ei paperilehdessä tai uutislähetyksessä ole.

Paperilehdessä Lasten uutisten palstat ovat tutkimuksen tekohetkellä seuraavat. Ensimmäisenä on pääjuttu, jolle on varattu tilaa koko sivun verran. Toisella sivulla on ”Puheenaihe”-palsta, jolla esitellään lapsille ymmärrettävällä tavalla jokin ajankohtainen asia, joka voi muuten tuntua lapsista vaikealta ymmärtää. Samalla sivulla on myös pääkirjoitusta muistuttava ”Toimitukselta”-palsta sekä ”Viikon neljä tärkeää” -palsta, jolla on neljän valokuvan ja kuvatekstin avulla kerrottu neljästä viikon uutisaiheesta. Toisella sivulla kerrotaan myös sen viikon ”Viikon kysymys”, johon vastaaminen tapahtuu Lasten uutisten verkkosivuilla ja jonka vastauksia saatetaan käyttää seuraavan viikon jutussa grafiikkana lehdessä ja/-tai uutislähetyksessä. Kolmannen sivun yläalaidassa oleva juttu on yleensä jokin kevyempi lapsia koskeva uutinen. Tällä palstalla julkaistaan myös esimerkiksi koululaisten mielipidekirjoituksia sekä elokuva- ja kirja-arvosteluja. Kolmannella sivulla on myös ruokaohje sekä Ankanurkka-osio, jossa on Aku Ankka sarjakuvan lisäksi esimerkiksi Aku Ankka -tietovisa tai juttu jostakin Aku Ankaan liittyvästä asiasta.

Uutislähetysten rakenne on samanlainen kuin aikuisillekin suunnatuissa uutislähetyksissä yleensä on. Lähetyksessä on kolme videoinserttiä, jotka voivat esimerkiksi kertoa jonkin koulun tapahtumasta tai muusta lapsia koskettavasta asiasta, olla selittäviä juttuja jostakin vaikeasti ymmärrettävästä aiheesta tai asiantuntijoiden antamia vastauksia lasten esittämiin tiedekysymyksiin. Inserttien välissä juontaja lukee uutissähkeitä, jotka kertovat viikon tärkeimmistä uutisista. Inserttejä on yhdessä uutislähetyksessä yleensä kaksi tai kolme. Uutislähetys päättyy viikon klippiin, joka yleensä on loppukevennyksen tyyppinen hauska tai rento video. Viikon klippi voi käsitellä esimerkiksi eläimiä tai hauskoja ruoka-annoksia. Lasten uutisten nettisivuilla julkaistaan viikoittain juttujen lisäksi uutisvisa, johon voi vastata uutislähetysten katsomisen jälkeen ja testata, jäivätkö uutiset mieleen. Visassa on yleensä viidestä kuuteen kysymystä aiheista, joita on käsitelty sen viikon lähetyksessä.

3.5 Lasten uutisten tarkoitus

Vaikka Suomen laki määrittelee lapsiksi kaikki alle 18-vuotiaat, Lasten uutisten ensisijaisena kohderyhmänä on 6-12-vuotiaat eli alakouluikäiset.

Lasten uutisten ensimmäinen lähetys ilmestyi perjantaina 18. maaliskuuta 2016. Ensimmäistä lähetystä edeltävänä päivänä Helsingin Sanomien silloinen päätoimittaja Päivi Anttikoski julkaisi HS:n verkkosivuilla kommentin, josta kävi ilmi perustelut sille, miksi jatkossa lapsillekin tehdään omia uutisia. Kommentissaan hän toi esiin sen, kuinka jo alakouluikäiset saavat tietoonsa uutisia, ja kuinka sen ikäisten lasten mielestä maailma voi tuntua pelottavalta ja hankalalta ymmärtää. Lasten uutiset perustettiin Anttikosken mukaan siksi, että HS haluaa tarjota lapsille ajankohtaista tietoa. Alusta asti Lasten uutisten periaatteena on ollut paitsi se, että ne tehdään lasten näkökulmasta, myös se, että lapset pääsevät vaikuttamaan sisältöihin ja osallistumaan niiden tekemiseen. Kommentissaan Anttikoski nostaa esille myös sen, kuinka ennen HS:n Lasten uutisia Suomesta ovat puuttuneet uutiset, joiden kohderyhmä on alakouluikäiset – toisin kuin esimerkiksi monissa muissa Pohjoismaissa, joissa vastaavaa sisältöä on ollut jo ennen HS:n Lasten uutisia. Anttikosken toive kommentissa oli, että Lasten uutiset hyödyttävät lasten lisäksi myös aikuisia ja opettajia. (HS 17.3.2016)

16. maaliskuuta 2016 julkaistussa Maija Koiviston kirjoittamassa artikkelissa Helsingin Sanomien nettisivuilla avataan myös tarkemmin Lasten uutisten sisältöjä ja niiden tuottamistapoja. Koiviston artikkelissa Lasten uutisten tuottaja Fanny Fröman toteaa, kuinka Lasten uutisissa suurimpana haasteena tulee olemaan lapsille sopivan uutisointitavan löytäminen, sillä uutisissa halutaan kertoa lapsille myös vakavammista asioista niin, että totuus ei muutu mutta kuitenkin niin, etteivät uutiset ala pelottaa lapsia. Tuolloin yhtenä haasteena on lisäksi mainittu kohderyhmän eli ikähaarukan laajuus. (HS 16.3.2016.)

Lokakuussa A-lehdet ilmoitti, että Apu-lehti ryhtyy tammikuusta 2019 alkane julkaisemaan kaksi kertaa kuussa ilmestyvää Apu Juniori -lehteä, jossa käsitellään muun muassa ajankohtaisia uutisia ja ilmiöitä (A-lehdet, 2018.). Apu Juniori saattaa siis olla ainakin jossakin määrin samanlainen kuin HS:n Lasten uutisten sivut paperilehdessä. Lisäksi Ylellä on Uutisluokka-niminen, 11-16-vuotiaille suunnattu, mediahanke (Yle, 2018). Tällä hetkellä Lasten uutisten kaltaista alakouluikäisille suunnattua uutispalvelua ei kuitenkaan vielä tällaisena ole Suomessa toista.

3.6 Uutinen

Lasten uutisissa uutisen rakenne on samanlainen kuin uutisen rakenne yleensäkin. Maarit Jaakkolan teoksen ”Hyvä journalismi” mukaan uutinen kertoo, mitä on tapahtunut, missä, miten ja milloin kyseinen asia on tapahtunut, ja kuka on ollut tapahtuneessa tekijä. Uutisessa toimittajan mielipide ei käy ilmi. (Jaakkola 2013, 179.)

Myös lapset seuraavat uutisia. Nuorisotutkimusseura julkaisi vuonna 2016 ”Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta” - tutkimuksen 7-29-vuotiaiden lasten ja nuorten mediankäytöstä. Tutkimuksesta käy ilmi, uutisten tai ajankohtaiskeskustelun seuraaminen kuuluu 34 prosentilla 7-9-vuotiaista mediankäyttötapoihin. Tutkimuksesta käy ilmi, että lasten vanhetessa he alkavat seurata enemmän myös ajankohtaista keskustelua. (Nuorisotutkimusseura 2016, 20-23.)

3.7 Journalismi

Lasten uutisia toteutetaan journalistisesti aivan kuten muitakin Helsingin Sanomien sisältöjä journalistin ohjeita ja talon omia eettisiä ohjeita noudattaen.

Jaakkola määrittelee teoksessaan journalismille viisi perustehtävää, jotka ovat tiedonvälitys, maailman tulkitseminen, yleisön palveleminen ja auttaminen, viihdyttäminen sekä ihmisten aktivoiminen (Jaakkola 2013, 17-18.)

Nämä viisi peruseriaatetta näkyvät myös Lasten uutisissa. Lasten uutiset välittää tietoa ajankohtaisista asioista. Kun lapset kuulevat eri asioista faktoja, he voivat muodostaa niistä oman mielipiteensä. Jaakkola kertoo, kuinka hyvä journalismi on ihmissläheistä ja lähellä ihmisten arkea. Tämä näkyy Lasten uutisissa siten, että aiheiksi pyritään valitsemaan lapsia koskettavia ja kiinnostavia aiheita. Lapsia aktivoidaan siten, että lapset ovat jutuissa esimerkiksi haastateltavina kertomassa mielipiteensä asioihin. Lisäksi Lasten uutisilla on sosiaalisen median tilejä, joiden kautta seuraajiin voidaan olla vuorovaikutuksessa.

3.8 Lasten oikeus kertoa mielipiteensä ja lasten esiintyminen mediassa

Lastensuojelun keskusliitto on vuonna 2011 julkaissut oppaan lasten haastatteliijoille ja kuvaajille. Oppaassa käsitellään lasten haastattelemista ja kuvaamista esimerkiksi Journalistin ohjeiden, YK:n lapsenoikeuksien sopimuksen ja mediatalojen omien eettisten

ohjeistuksien näkökulmasta. Oppaasta käy ilmi, että esimerkiksi Helsingin Sanomien eettisen ohjeistuksen 7-15-vuotiaiden haastatteluun pyydetään yleensä lupa huoltajalta tai muulta lapsen seurassa olevalta lähiomaiselta. Jos käsiteltävä aihe ei ole sellainen, josta voisi koitua ikäviä seurauksia ja haastateltava vaikuttaa riittävän kypsältä antamaan haastattelun, se voidaan toteuttaa ilman erillistä lupaa. (Lastensuojelun keskusliitto 2011, 6-7.)

HS:n Lasten uutisten käytäntönä on varmistaa vanhempien antamat kuvausluvut joko vanhemmilta itseltään tai haastateltavien lasten kautta. Haastateltaviksi valitaan vapaaehtoisia lapsia, eikä ketään pakoteta haastatteluun vastoin lapsen omaa tahtoa. Lisäksi Lasten uutisten aiheet, joista lapsia haastatellaan, ovat lapsia itseään koskettavia eivätkä yleensä arkaluontoisia tai sellaisia, joista lapsille voisi aiheutua vahinkoa.

Lastensuojelun keskusliiton (2011, 4) oppaassa muistutetaan lasten kuulemisen tärkeydestä YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, johon Suomikin on sitoutunut, vedoten. Lapsen oikeuksien sopimuksessa todetaan muun muassa oikeus mielipiteenilmaisuuksiin sekä osallistuminen itseään koskeviin asioihin. Opas myös kertoo, että:

”Alaikäiset seuraavat viestimiä siinä missä me aikuisetkin, joten he mielellään lukisivat omanikäistensä käsityksiä maailman menosta.”

(Lastensuojelun keskusliitto 2011, 4.)

3.9 Mediakasvatus

Lasten uutisten tuottaja Fanny Fröman on kirjoittanut Lasten uutisiin liittyen ”opevinkit”. Nämä opettajille suunnatut ”opevinkit” on julkaistu myös Sanoma Pron verkkosivuilla. Niissä kerrotaan, että HS:n Lasten uutisia voi käyttää mediakasvatuksen välineenä (Sanoma Pro 2018).

Mediakasvatusseura määrittelee nettisivuillaan, että mediakasvatuksen tarkoituksena on vahvistaa ja edistää ihmisten taitoja elää mediakulttuurissa. Mediakasvatusseuran mukaan mediakasvatukseen kuuluu niin laitteidenkäyttö, mediasisältöjen analysointi kuin sekin, että tarkastellaan sitä, miten arki on medioitunut ja miten medioitunut arki vaikuttaa ihmisiin. Mediakasvatusta tarvitsevat sekä lapset että aikuiset. Mediakasvatusseura puhuu mediataidoista ”nyky-yhteiskunnan kansalaistaitoina”, jotka edesauttavat muun muassa ihmisen osallisuutta ja kriittistä ajattelua. (Mediakasvatusseura 2018.)

Stakesin ja opetusministeriön Mediamuffinssi-hankkeen julkaisema tutkimus ”Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa” kertoo mediakasvatuksella olevan neljä erilaista

näkökulmaa, joiden kautta aihetta voi käsitellä: ilmaisullinen, teknologiakasvatuksellinen, yhteiskunta- ja kulttuurikriittinen ja suojellinen näkökulma. Tutkimuksen mukaan kaikki edellä mainitut näkökulmat ovat tärkeitä lasten hyvinvoinnin edistämässä mediakasvatuksen kautta. (Stakes ja opetusministeriön Mediamuffinssi-hanke, 7.)

Lapsiasiavaltuutetun ja Kerhokeskus – koulutyöntuki ry:n vuonna 2007 julkaistussa julkaisussa mediakasvatuksen kannanotossa kerrotaan olevan ”lasten ja nuorten kasvun tukemista median parissa”. Siinä mediakasvatukseksi määritellään lasten ja nuorten mediankäytön ja mediataitojen kehittäminen pedagogisesti. (Lapsiasiavaltuutettu ja Kerhokeskus – koulutyöntuki ry, 4.).

Yhdistyneiden kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimuksessa määritellään lapsen oikeudeksi muun muassa tiedon vastaanottaminen suullisesti, kirjallisesti, painetussa muodossa, taiteen kautta tai jotenkin muuten lapsen valitsemassa muodossa. (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista, 1991, 12.).

Valtioneuvoston vuonna 2013 julkaisemassa julkaisussa ”Hyvä medialukutaito; suuntaviivat 2013-2016” kertoo, että lapsen oikeuksien toteutumista edistää se, että lasta kasvattavat aikuiset ymmärtävät mediakasvatusta. (Valtioneuvosto, 2013, 8)

Sanoma Pron sivuilla julkaistut ”opevinkit” opastavat, että Lasten uutisia voi käyttää mediakasvatuksessa esimerkiksi tiedonhankintaa ja tiedon luotettavuutta pohtien tai miettien sitä, mitä saa julkaista lehdessä, internetissä tai sosiaalisessa mediassa. ”Opevinkeissä” kerrotaan myös, kuinka Lasten uutiset tukevat uutta opetussuunnitelmaa. (Sanomapro 2018.)

Perusopetuksen uudistunut opetussuunnitelma tuli voimaan vuonna 2014. Uuden opetussuunnitelman perusteissa on mainittu ajankohtaisten uutisten seuraaminen monissa eri oppiaineissa, kuten muiden muassa fysiikassa, kemiassa, ympäristötiedossa sekä yhteiskuntaopissa, joka uuden opetussuunnitelman perusteella alkaa nykyisin jo 4. luokalla. Uuden opetussuunnitelman perusteissa yhteiskuntaopin kohdalla tavoitteena on esimerkiksi ohjata lapsia seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä sekä hankkia ja arvioida tietoa. (Opetushallitus 2016, 15-468.)

HS:n Lasten uutisten yksi tarkoitus on innostaa lapsia uutisten pariin niin, että ajankohtaiset asiat kiinnostaisivat heitä myös vanhempina. Koulutuksen tutkimuslaitoksen ja Sanomalehtien liiton vuonna 2018 julkaisemasta tutkimuksesta ”Nuorten media-arki ja lukutaito, Pisa 2015” käy ilmi, että 2000-luvun aikana sanomalehtiä lukevien määrä on

Suomessa laskenut. Vuonna 2015 15-vuotiaista sanomalehtiä luki useasti viikossa noin 24 prosenttia ja useita kertoja kuukaudessa noin 23 prosenttia, kun esimerkiksi vuonna 2009 vastaavat luvut olivat 47 prosenttia ja 29 prosenttia. Ei koskaan tai tuskin koskaan sanomalehtiä luki vuonna 2015 15-vuotiaista 17 prosenttia. Vuonna 2009 tutkimustulos ei koskaan tai tuskin koskaan lukevien kohdalla oli 3 prosenttia. Tutkimuksen mukaan siinä ei määritelty erikseen sanomalehden olevan joko painetussa tai digitaalisessa muodossa. Tutkimuksessa kuitenkin arvellaan, että nuoret ovat saattaneet ajatella sanomalehden tarkoittavan paperista lehteä, kun samassa yhteydessä on kysytty myös muista pääosin printtimuodossa luettavista teksteistä. Toisaalta tutkimuksesta käy ilmi, että verkkouutisten lukeminen on yleistynyt 15-vuotiaiden keskuudessa vuodesta 2009 vuoteen 2015. Vuonna 2015 vastanneista 21 prosenttia kertoi lukevansa verkkouutisia useita kertoja päivässä. Vuonna 2009 saman ilmoitti 11 prosenttia. (Koulutuksen tutkimuslaitos ja Sanomalehtien liitto 2018, 11-18.)

4 Lasten uutisten lukijoille ja katseliijoille tehdyn kysely toteuttaminen

Tässä luvussa kerron, miksi päätettiin tehdä kyselytutkimus ja miten se toteutettiin teknisesti.

4.1 Miksi kysely?

Kysely päätettiin toteuttaa sen vuoksi, että Lasten uutisia on julkaistu jo yli kahden ja puolen vuoden ajan maaliskuusta 2016 alkaen, mutta sinä aikana lukijapalautetta ei tällä tavalla järjestelmällisesti tai näin laajalta joukolta ole erikseen kerätty. Kysely koettiin parhaana tapana kerätä tietoa laajemmalta joukolta ihmisiä. Palautetta on tullut satunnaisesti sähköpostitse ja sosiaalisen median tilien kautta, ja lapset ovat kertoneet kommentteja Lasten uutisista esimerkiksi kouluihin tehdyillä juttukeikoilla tai silloin, kun esimerkiksi koululuokka on ollut vierailmassa Sanomatalossa Lasten uutisten toimituksessa. Lisäksi Rebekka Katko haastatteli vuonna 2018 julkaistuun ja Jyväskylän yliopistossa tekemään pro gradu -tutkimukseensa 14:ä lasta, jotka seuraavat Lasten uutisia. Hän selvitti työssään, kokevatko lapset Lasten uutiset samoin, kuin Lasten uutisten tekijöiden tavoitteena on, eli hänen tutkimuksensa kautta oli saatu tietää muutamien lasten ajatuksia Lasten uutisista. Laajemman lukijakyselyn antamille vastauksille oli toimituksessa kuitenkin tarvetta. Ajoittain toimituksessa on ollut esillä se, pitäisikö Lasten uutisten sisältöjä muuttaa jotenkin ja millä tavalla. Kyselyyn tulleita vastauksia voidaan käyttää pohjana sille, kun toimituksessa pohditaan, mihin suuntaa Lasten uutisia pitäisi tulevaisuudessa viedä.

4.2 Tekninen toteutus

Kysely toteutettiin Helsingin Sanomien omalla työkalulla, jonka avulla kysymysten rakenne ja järjestys oli helppoa suunnitella ja josta kysely oli helppo upottaa html-koodina suoraan Lasten uutisten verkkosivuilla julkaistuun artikkeliin, jossa kerrottiin kyselystä tarkemmin. Aikaa ei näin ollen mennyt tekniseen kikkailuun, vaan panostus oli kysymysten asettelussa ja siinä, mitä tietoja halutaan kerätä. Kysely oli myös kaikista helpointa ja järkevintä julkaista Lasten uutisten verkkosivuilla, sillä siellä julkaistaan myös suurin osa sisällöistä, joita kyselyn kysymykset koskevat. Jos kyselyn olisi halunnut tehdä koulujen kautta, olisi pitänyt hankkia erikseen esimerkiksi tutkimusluvut, mihin olisi mennyt aikaa, Senkin puolesta kysely oli helpoin toteuttaa Lasten uutisten omien verkkosivujen kautta.

Kyselyyn annettiin vastausaikaa 15 päivää. Samaan aikaan kun kysely oli auki, kouluissa oli meneillään syyslomaviikot. Kysely pidettiin auki pidempään kuin yhdenkään koulun syysloma kesti, jotta lomaviikko ei vaikuttaisi siihen, että kyselyä ei huomattaisi tai että siihen jätettäisiin vastaamatta.

Kyselylinkkiä jaettiin kyseisten 15 vuorokauden aikana kahdesti Lasten uutisten Facebook-tilillä ja kerran Instagramissa ja Snapchatissa. Kyselyyn vastaamiseen kannustettiin myös Lasten uutisten "Toimitukselta"-palstalla. Lisäksi ensimmäisten vuorokausien ajan kyselyyn johtava linkki oli verkossa Helsingin Sanomien etusivulla.

4.3 Kysymysten valinta ja muoto

Kyselyyn mietittiin 13 kysymystä, joiden lisäksi kyselyssä oli erillinen kohta vapaaehtoista yhteystietojen jättämistä varten. 13 kysymyksestä pakollisia oli kuusi. Kyselyssä kysyttiin pakollisina kohtina sitä, mikä vastaajan rooli on (lapsi, huoltaja, opettaja vai jokin muu), minkä ikäinen vastaaja on, kuinka usein vastaaja lukee Lasten uutisten sivut paperilehdestä, kuinka usein vastaaja katsoo Lasten uutisten uutislähetysten, mistä vastaaja kuuli Lasten uutisista ensimmäisen kerran ja minkä kouluarvosanan vastaaja antaisi Lasten uutisille.

Pakollisten kysymysten lisäksi vastaajalla oli vapaaehtoisten kysymysten kautta mahdollisuus valita kymmenestä vaihtoehdosta aihealueet, joista hän haluaisi Lasten uutisten kertovan enemmän ja joista vähemmän. Näiden jälkeen vuorossa oli kaksi avoimen vastauksen kohtaa, joissa vastaajilla oli mahdollisuus kertoa, mikä Lasten uutisissa on parasta ja mikä huonointa. Kyseisten kysymysten lisätiedoissa oli mainittu, että näissä kohdissa voi tarkemmin vielä kertoa, mistä Lasten uutisten pitäisi kertoa enemmän tai vähemmän, sillä edellisissä kohdissa valmiiksi annettujen vaihtoehtojen lisäksi ei ollut avointa kohtaa. Vastaajilta kysyttiin myös vapaaehtoisena kysymyksenä, missä ja kenen kanssa he katsovat yleensä Lasten uutiset, mitä terveisiä he haluavat lähettää Lasten uutisten toimitukselle ja missä sosiaalisen median kanavissa he seuraavat Lasten uutisiä, jos seuraavat.

Kyselyyn valittiin vain ne kysymykset, joiden vastaukset koettiin tarpeellisimmiksi Lasten uutisten kehitystyössä. Koska tavoitteena oli, että erityisesti mahdollisimman moni lapsi vastaisi kyselyyn, kyselystä ei haluttu tehdä liian pitkää eikä kysymyksistä monimutkaisia. Esimerkiksi iän tai Lasten uutisten kouluarvosanan kohdalla vastaajille annettiin valmis valikko, josta he saivat klikata sopivan numeron. Aiheiden painostusta koskeviin kysymyksiin annettiin kymmenen valmista vaihtoehtoa, jotta vastaajat voisivat pohtia niitä

ja niiden näkymistä Lasten uutisissa nykyään ja valita sen mukaan, haluavatko kenties aiheesta enemmän vai vähemmän juttuja. Tämän lisäksi myöhemmässä kohdassa haluttiin antaa myös avovastausmahdollisuus aiheisiin liittyen, jos aiempien kohtien vastauksia halusi perustella tai jos listalla ei ollut sellaista aihetta, josta vastaaja toivoisi enemmän tai vähemmän juttuja. Viimeisessä kohdassa vastaajan oli mahdollisuus jättää yhteystietonsa, jos hän halusi osallistua arvontaan, jonka palkintona oli kutsu vierailulle Lasten uutisten toimitukseen. Yhteystietoja ei käytetty muuhun tarkoitukseen kuin arvontaan eikä yhteystietonsa jättäneitä yhdistetty heidän vastauksiinsa.

4.4 Vastausten analysointi

Vastausten analysointi tehtiin vastausajan umpeuduttua, ja kaikki vastaukset käsiteltiin anonyymeinä. Analysointivaiheessa vastaajat jaettiin neljään ryhmään eli lapsiin, opettajiin, huoltajiin ja muihin. Jaottelu tehtiin pääosin sen perusteella, mitä he olivat itse vastanneet ensimmäiseen kysymykseen eli mihin kategoriaan kuuluvat. Kolmesta vastauksesta kävi kuitenkin muiden vastausten, esimerkiksi iän, perusteella ilmi, että vastaaja on mitä todennäköisimmin lapsi, vaikka hän ei ollut kohtaa ”lapsi” valinnutkaan. Näin ollen heidän vastauksensa laskettiin lasten vastausten joukkoon. Jokaisesta ryhmästä tarkasteltiin erikseen, kuinka usein vastaajat lukevat ja katsovat Lasten uutiset, mistä vastaajat kuulivat Lasten uutisista ensimmäisen kerran, mistä aiheista pitäisi kertoa enemmän ja vähemmän ja missä some-kanavissa vastaajat seuraavat Lasten uutisiä. Lisäksi lasten kohdalla laskettiin, minkä verran minkäkin ikäisiä kyselyyn oli vastannut. Tätä ei tehty muiden ryhmien kohdalla, sillä heistä kaikki kuuluivat yli 15-vuotiaisiin eli tarkempia ikätietoja ei heistä kerätty.

Lisäksi kaikki avoimiin kysymyksiin jätetyt palautteet luettiin ryhmittäin ja yksittäisiä vastauksia verrattiin muihin samassa ryhmässä oleviin vastauksiin. Vastauksia tarkasteltiin myös kokonaisuutena esimerkiksi vastaajien Lasten uutisille antaman kouluarvosanan kohdalla. Eri ryhmien vastauksia verrattiin myös keskenään esimerkiksi niin että tarkasteltiin, mitä samoja asioita ovat vastanneet esimerkiksi sekä lapset että opettajat.

5 Kyselyyn tulleet vastaukset ja niiden analysointi

Tässä luvussa käyn läpi kyselyyn tulleita vastauksia kysymyskohtaisesti. Luvussa kerron myös tarkemmin esimerkiksi vastausten määrästä ja laadusta sekä teenjohtopäätöksiä vastauksista.

5.1 Vastausten määrä ja laatu

Kyselyyn tuli määräaikaan mennessä yhteensä 233 vastausta. Vastausten määrä näytti aluksi suuremmalta, mutta niiden tarkempi tarkastelu kuitenkin paljasti, että muutama vastaaja oli lähettänyt vastauksensa kahdesti, kolmesti tai useammin. Tähän todennäköinen syy on, että vastausten lähettämisen jälkeen ruudulle tuli teksti ”Kiitos vastauksistasi”, joka kuitenkin muutaman sekunnin kuluttua hävisi ja muuttui uudestaan tekstiksi ”Lähetä vastaukset”. Näin ollen vastaaja saattoi luulla, etteivät vastaukset ensimmäisellä kerralla lähteneet. Nämä niin sanotut moneen kertaan lähetetyt vahinkovastaukset tunnisti siitä, että ne oli lähetetty peräkkäin ja että kaikissa kysymyksissä oli samat vastaukset. Kahteen tai kolmeen kertaan lähetettyjen vastausten ylimääräiset versiot on poistettu ja kyseisiä vastauksia on otettu mukaan vain yhdet kappaleet. Muutamassa kohdassa vastaukset olivat muuten peräkkäisissä vastauksissa samat, mutta viimeiseen kohtaan oli vastattu vain jälkimmäisessä. Tämä on tulkittu niin, että vastaaja on saattanut esimerkiksi lähettää vastauksensa liian aikaisin ja lisännyt vielä yhteen kysymykseen vastauksen. Myös tällaisissa tilanteissa ensimmäiset vastaukset on poistettu lopullisia vastauksia analysoidessa. Vahinkovastauksia ei siis ole huomioitu lopullista vastaajamäärää tai vastausten keskiarvoa laskettaessa.

Suurin osa vastauksista vaikutti asiallisesti ja asianmukaisesti täytetyiltä sen perusteella, että vastauksia on perusteltu ja kehitysideat ovat asiallisia. Vastausten joukkoon mahtui kuitenkin myös yksi vastaus, jossa sisältö ei ollut asiallista. Kyseisen vastauksen kohdalla vastauksista kävi ilmi, että vastaus on jätetty pilailumielessä. Kyseistä vastausta ei ole otettu huomioon, kun vastauksia on analysoitu. Näin ollen tutkimusaineistoa saatiin yhteensä 232 vastauksen verran. Asiallisistakaan vastauksista ei tietenkään voi olla täysin varma, että ne on jättänyt juuri sen ikäinen ja siinä roolissa vastaava henkilö kuin hän on kyselyyn vastannut tai että onko vastaaja ollut rehellinen, mutta vastausten analysoinnissa oletus on ollut, että vastaajat ovat vastanneet niin kuin asioista oikeasti ajattelevat.

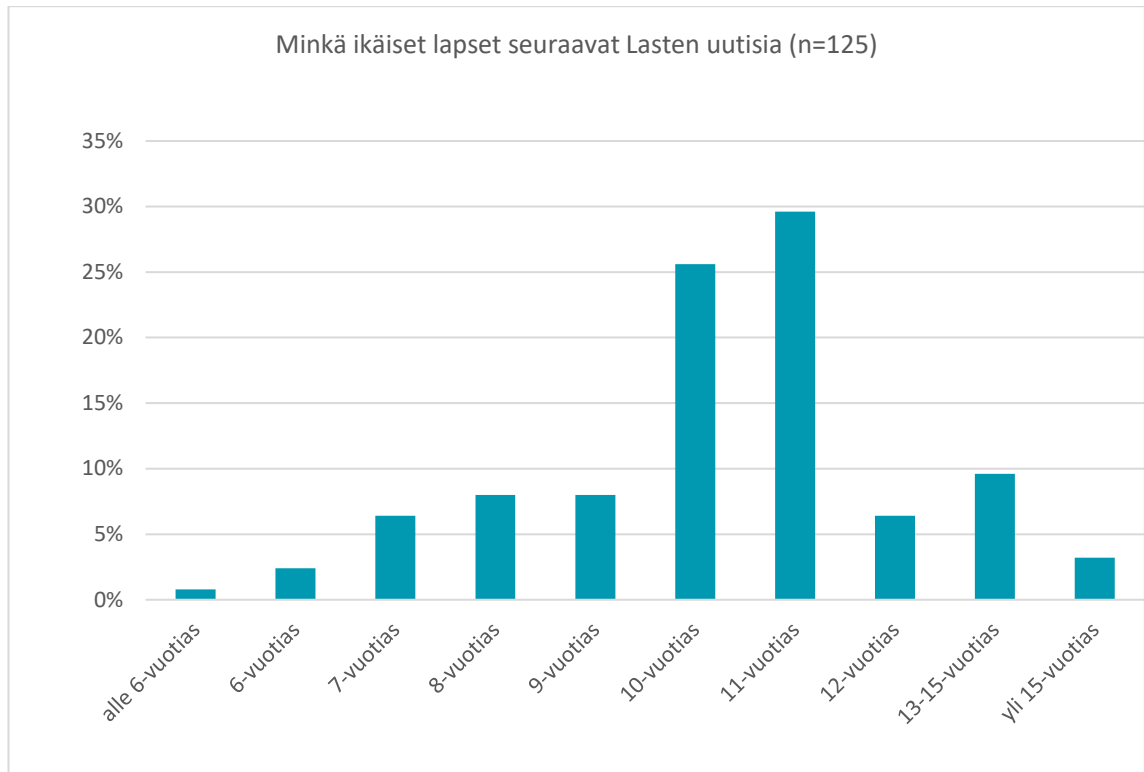
5.2 Ketä vastaajat ovat

Vaikka Lasten uutisten suurin kohderyhmä on lapset, toimituksen tiedossa oli esimerkiksi sähköpostitse aiemmin tulleen palautteen ja kouluvierailulla saatujen tietojen perusteella se, että lapset katsovat uutisia opettajien johdolla luokan kanssa tai kotona vanhempiensa kanssa. Kyselyyn saivatkin vastata myös opettajat ja huoltajat. Näiden lisäksi vastausvaihtoehtona oli ”joku muu”, jonka kategoriaan kuuluvat esimerkiksi lapsettomat aikuiset tai aikuiset, joilla ei ole Lasten uutisten kohderyhmään kuuluvien ikäisiä lapsia. Esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton nettisivuilla kerrotaan, kuinka vastuu lasten mediakasvatuksesta ja mediankäytöstä on aikuisilla (Mannerheimin Lastensuojeluliitto

2018). Myös tällä voidaan perustella sitä, miksi aikuistenkin mielipide lasten mediakasvattajina haluttiin kuulla.

232 vastaajasta oman merkintänsä perusteella lapsia oli 122, opettajia 65, huoltajia 21 ja muita 24. Kolmesta vastauksesta kuitenkin huomasi muista kohdista (esimerkiksi iästä), että vastaaja on ollut lapsi mutta valinnut esimerkiksi erehdyksessä kohdaksi ”joku muu” tai ”huoltaja”. Heidätkin on siis laskettu lasten vastauksiin mukaan, eli lapsivastaajia on yhteensä 125. Koska vastauksia saatiin laajasti eri roolissa Lasten uutisia katsovilta, antaa se toimitukselle laajempaa näkökulmaa sisällöistä. Lasten näkökulman lisäksi saatujen palautteiden perusteella Lasten uutisten kehitystyössä voidaan ottaa huomioon myös opettajien pedagoginen näkökulma sekä huoltajien käsitys Lasten uutisista.

Ikävaihtoehdot olivat kyselyssä seuraavat: alle 6-vuotias, 6-, 7-, 8-, 9-, 10-, 11-, 12-vuotias, 13-15-vuotias ja yli 15-vuotias. Kysymyksellä haluttiin saada vastaus siihen, miten laaja Lasten uutisia katsovien ikähaarukka on ja nouseeko jokin tietty ikä erityisesti esille katsojien määrässä. Kyselyyn oli vastannut tasaisesti kaikenikäisiä lapsia, mikä kertoo siitä että Lasten uutisissa on katsojia alle 6-vuotiaista esikoululaisista 13-15-vuotiaisiin lapsiin ja siitä vielä aikuisiin asti. Eniten vastanneissa lapsissa oli kuitenkin 11-vuotiaita ja melkein saman verran 10-vuotiaita. Tästä saa suuntaa antavaa tietoa siitä, että keskimäärin katsojissa on eniten neljäs- ja viidesluokkalaisia. Vastausten perusteella näyttää siis siltä, että todellinen Lasten uutisten ensisijainen kohderyhmä on sama, jonka toimitus on kohderyhmäksi ajatellutkin.

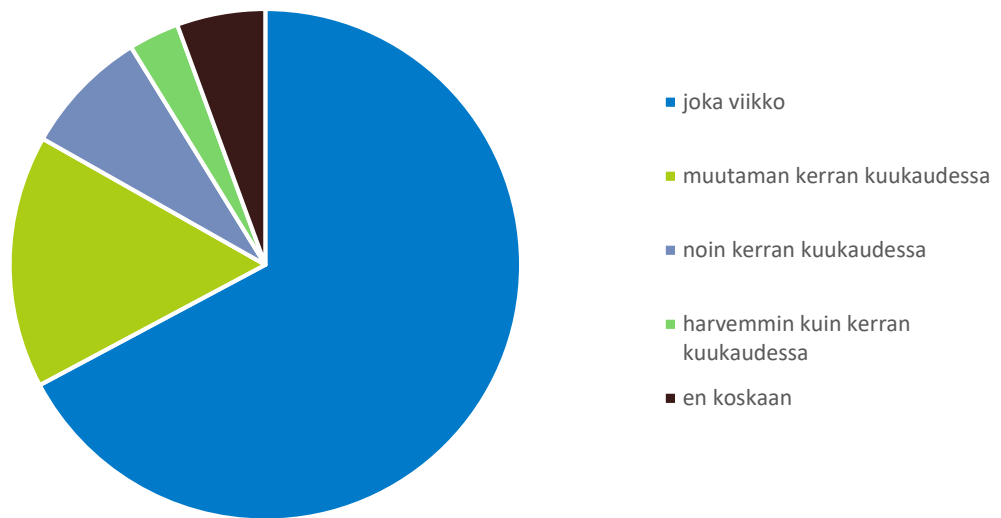
5.3 Kuinka usein Lasten uutiset luetaan ja katsotaan?

Lapsista suurin osa (84 vastaajaa 125:sta) kertoi katsovansa uutislähetyksen joka viikko. 20 lapsivastaajaa katsoo lähetyksen muutaman kerran kuussa, ja vain neljä kertoi, ettei katso lähetystä koskaan. Painetusta lehdestä Lasten uutisten lukeminen puolestaan on vähäisempää. Vain 34 vastanneista lapsista kertoi lukevansa Lasten uutiset painetusta lehdestä viikoittain. 46 lasta vastasi, ettei lue painetusta lehdestä Lasten uutisten osuutta koskaan. Kysymyksen asettelu oli siinä mielessä hankala, että siinä puhuttiin nimenomaan painetusta lehdestä. Saattaa siis olla, että myös sellaiset lapset, jotka ehkä lukevat jutut esimerkiksi näköislehdestä viikoittain, vastasivat tähän kohtaan "en koskaan".

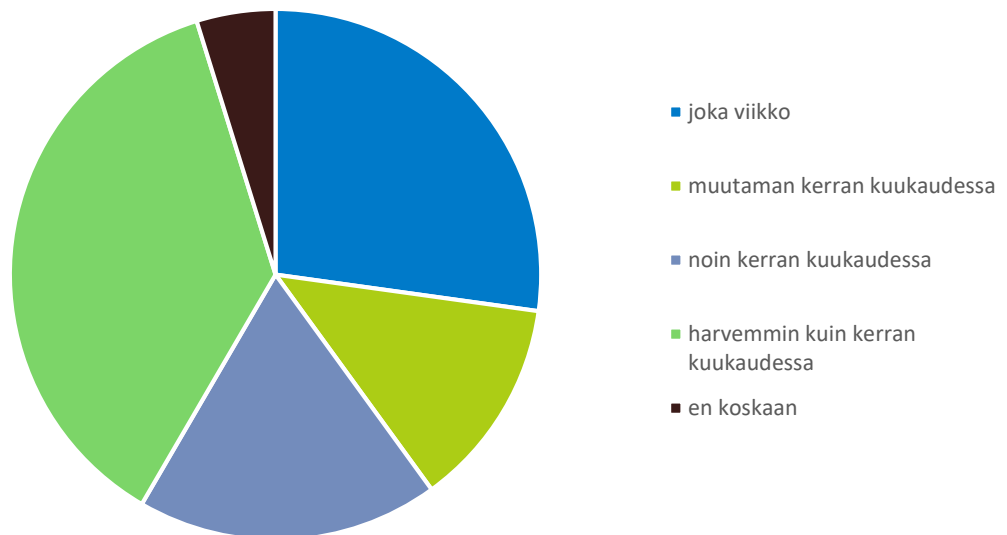
Opettajista selkeästi suurin osa, 48 vastaajaa 65:stä, kertoi katsovansa uutislähetyksen joka viikko. Painettujen sivujen lukemiskerrat puolestaan jakautuivat melko tasaisesti kohtien "joka viikko" (20 vastausta 65:sta), "en koskaan" (15) ja "harvemmin kuin kerran kuussa" (15) välillä. Loput opettajista vastasivat lukevansa Lasten uutisten sivut painetusta lehdestä yhden tai muutaman kerran kuukaudessa.

Huoltajista viikoittain lähetyksen katsoo 5 vastaajaa 20:stä. Painetusta lehdestä Lasten uutiset lukee joka viikko yhdeksän vastaajaa.

Kuinka usein lapset katsovat uutislähetysten (n=125)

Kuinka usein lapset lukevat Lasten uutiset paperilehdestä (n=125)

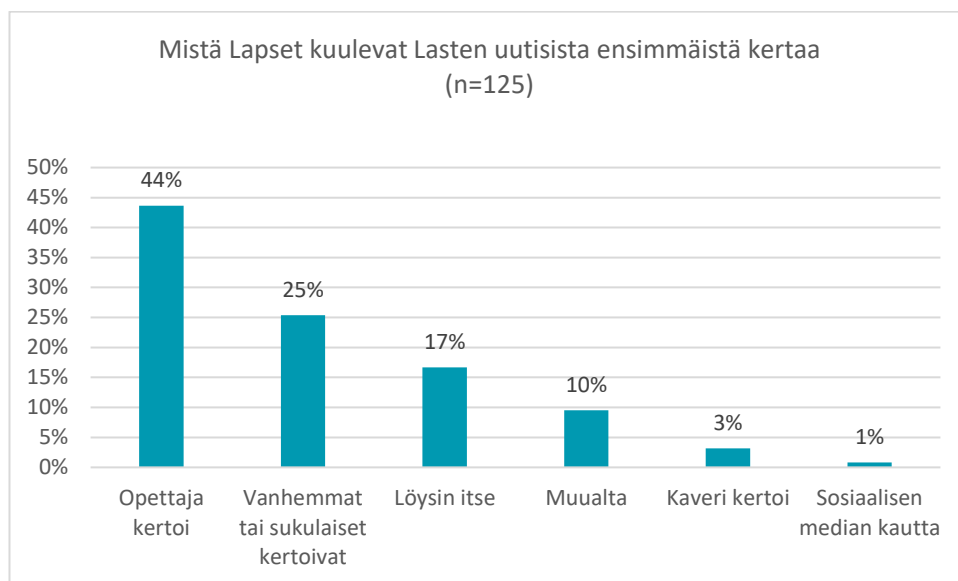
5.4 Mistä Lasten uutisista kuullaan?

Kyselyssä haluttiin myös tietää, mistä Lasten uutisia seuraavat kuulevat ovat kuulleet Lasten uutisista ensimmäisen kerran. Tämän kysymyksen vaihtoehdot olivat ”opettaja kertoi” ”vanhemmat tai sukulaiset kertoivat”, ”kaveri kertoi” ja ”jostain muualta”.

Lapsista selkeästi useimmat kertoivat kuulleensa Lasten uutisista ensimmäistä kertaa opettajalta. Toiseksi eniten vastattiin, että uutisista oli kuultu ensimmäistä kertaa vanhemmilta. Jotkut olivat kuulleet kaverilta tai löytäneet itse uutislähetysten tai sivut

paperilehdestä. Vain yksi lapsivastaaja kertoi kuulleensa Lasten uutisista sosiaalisen median kautta. Sekä opettajista että vanhemmista enemmistö oli löytänyt Lasten uutiset itse.

Jos Lasten uutiset haluaa tavoittaa entistä suuremman määrän lapsia, kannattaisi näiden vastausten perusteella lisätä erityisesti opettajien tietoisuutta uutisista ja niiden opetuskäyttömahdollisuuksista. Jos opettajista suurin osa on tähän mennessä löytänyt Lasten uutiset itse, voisi Lasten uutisia markkinoida selkeämmin juuri opettajille niin, että tulevaisuudessa opettajat tietäisivät niistä myös silloin, jos eivät itse ole törmänneet niihin verkossa tai lehdessä.

5.5 Kenen kanssa ja missä Lasten uutiset katsotaan?

Lähes kaikki kyselyyn vastanneet opettajat, jotka vastasivat myös tähän kysymykseen, kertoivat, että he katsovat Lasten uutiset oppilaidensa kanssa koulussa. Lasten uutiset kuuluvat esimerkiksi äidinkielen/suomen kielen tuntien tai yhteiskuntaopin tuntien sisältöön. Muutama opettaja kertoi lisäksi katsovansa Lasten uutiset myös kotona omien lapsiensa kanssa.

Lasten vastaukset jakautuivat enimmäkseen niin, että uutiset katsotaan joko luokan kanssa koulussa tai kotona perheen eli vanhempien tai sisarusten kanssa. Joukossa oli myös joitakin niitä, jotka kertoivat katsovansa uutiset yksin. Huoltajista, jotka tähän kysymykseen vastasivat, lähes kaikki kertoivat katsovansa Lasten uutiset lastensa kanssa. Tämän kysymyksen vastauksista selvisi myös, että Lasten uutisiä katsotaan

myös muualla kuin Suomessa. Vastaajia oli esimerkiksi Virosta Tallinnan Tallin European -koulusta ja Itävallasta Wienin Suomi-koulusta. Jotkut opettajat kertoivat, kuinka lapset odottavat uutisia ja muistuttavat niiden katsomisesta.

5.6 Toiveita juttuaiheiden lisäämiseen ja vähentämiseen

Vertailukohdan saamiseksi perehdyin tarkemmin Lasten uutisten uutislähetysten aiheisiin syksyn 2018 elo-lokakuun ajalta. Aikavälillä on ilmestynyt yhteensä 12 uutislähetystä.

Omien videoinserttien aiheissa selkeästi korostuivat tiede ja koulujen tapahtumat. Asiantuntijoiden vastauksia lasten tiedekysymyksiin on kyseisen aikavälin aikana julkaistu yhtä jaksoa lukuun ottamatta jokaisessa uutislähetyksessä. Kysymyksen aiheet ovat vaihdelleen avaruudesta eläimiin ja säähän. Koulujen tapahtumia tai kouluihin muuten liittyviä asioita (esimerkiksi koulupukeutumista) on käsitelty yhteensä yhdeksässä insertissä. Tähän kategoriaan ei ole laskettu esimerkiksi juttua siitä, juovatko lapset energiajuomia, vaikka jutussa on sivuttu koulua kysymyksellä siitä, saako koulussa juoda energiajuomia. Inserteissä kotimaan tapahtumia on käsitelty kahden selittävän jutun kautta. Toisessa selitettiin lapsille Turun saaristossa tehty Airiston helmi -operaatio ja toisessa kerrottiin JHL:n lakosta ja siitä, kuinka se vaikutti koululaisten lounaiden saamiseen. Ulkomaiden tapahtumat näkyivät yhdessä insertissä, joka oli selittävä juttu Ruotsin vaaleista. Elokuviin ja kirjoihin liittyviä inserttejä oli syksyn lähetyksissä kolme. Ympäristöaiheita käsiteltiin kolmen eläimiin liittyvän tiedekysymyksen lisäksi yhdessä insertissä, ja urheilu oli aiheena kahdessa insertissä. Muita inserttien aiheita olivat edellä mainitut energiajuomat ja Tubecon-tapahtuma

Sähkeitä elo-lokakuun lähetyksissä kuultiin yhteensä 32. Niistä Suomen asioita käsitteli 18 sähkettä. Tähän kategoriaan on laskettu myös ne sähkeet, joissa on kerrottu tasavallan presidentti Niinistön tavanneen jonkun muun valtionjohtajan kanssa. Ulkomaiden tapahtumista puolestaan kerrottiin kymmenessä. Tähän on laskettu myös sähke YK:n entisen pääsihteerin Kofi Annanin kuolemasta kertova sähke ja sähke EU:n suunnitelmista kieltää muovituotteet. Urheilusähkeitä oli yksi ja henkilöistä kertovia kolme. Henkilöistä kertoviin sähkeisiin on laskettu Kimi Räikkösen ja Kiira Korven julkaisemista kirjoista kertovat sähkeet sekä Linda Liukkaan pääsy Forbesin listalle. Viikon klipeissä esille ovat päässeet niin eläimet, luonto kuin hauskat tapahtumatkin.

Kyselyssä oli kaksi kohtaa juttuaiheiden määrään liittyen: ”Mistä aiheesta Lasten uutisten pitäisi kertoa enemmän?” ja ”Mistä aiheesta Lasten uutisten pitäisi kertoa vähemmän?” Vastaajille oli annettu kymmenen valmista vaihtoehtoa, joista he saivat valita useamman kohdan. Vaihtoehdot kummassakin kohdassa olivat: ”Suomen tapahtumista”, ”Ulkomaiden tapahtumista”, ”Urheilusta”, ”Musiikista, elokuvista tai kirjoista”, ”Luonnosta tai eläimistä”, ”Ruoasta”, ”Pukeutumisesta”, ”Tieteestä”, ”Eri harrastuksista” ja ”Koulujen tapahtumista”.

Kaikkiin kohtiin tuli vastauksia sekä siinä, mistä pitäisi kertoa enemmän että siinä, mistä pitäisi kertoa vähemmän. Lasten kohdalla juttuaiheiden lisäämiskysymyksessä kaikki kohdat saivat jonkun verran rasteja. Yli 50 vastausta tuli kohdille ”Suomen tapahtumista”, ”ulkomaiden tapahtumista” sekä ”luonnosta ja eläimistä”. Yli 40 lasta puolestaan oli sitä mieltä, että juttuja voisi lisätä musiikista, elokuvista tai kirjoista, tieteestä, harrastuksista sekä koulujen tapahtumista. Juttuaiheiden vähennyskysymyksessä lapset valitsivat eniten kohdan ”pukeutumisesta”, jonka valitsi 30 lasta.

Opettajat toivoisivat selkeästi enemmän juttuja Suomen tapahtumista, tieteestä sekä eläimistä ja luonnosta. Vähemmän juttuja saisi kyselyyn vastanneiden opettajien mielestä olla pukeutumisesta, jonka kohdan oli valinnut 13 opettajaa. Myös huoltajien mielestä juttujen määrää pitäisi lisätä eniten Suomen asioista ja tieteestä. Juttujen vähentämisestä puolestaan eniten ääniä saivat pukeutuminen ja urheilu, jotka molemmat saivat kolme ääntä. Voidaankin selkeästi havaita, että moni niin lapsista itse kuin opettajista ja huoltajistakin toivoo eniten Suomen asioista kertovien juttujen lisäämistä.

5.7 Lasten uutisten hyvät ja huonot puolet

Kyselyn vastaajista suurin osa jätti myös avointa palautetta kohdissa, joissa sai omin sanoin kertoa Lasten uutisten parhaita ja huonompia puolia ja perustella tarkemmin aiheita, joista pitäisi kertoa enemmän tai vähemmän.

Lasten vastauksissa iloittiin siitä, että lapsille on ylipäättään olemassa omat uutiset, joihin on valittu asioita, joista lastenkin on hyvä tietää ja jotka kiinnostavat lapsia. Myös uutisten kertominen lasten kielellä keräsi kehuja. Lisäksi useampi lapsi mainitsi pitävänsä tiedekysymyksistä.

Lasten mainitsemia huonoja puolia puolestaan ovat uutisten ilmestyminen liian harvoin ja uutislähetyksen lyhyys. Vain ihan muutamassa vastauksessa mainittiin ikävistä uutisista kertominen Lasten uutisten huonoksi puoliksi. Monen vastaajan mielestä Lasten uutisissä ei ole mitään huonoa. Lisäksi oli muutama vastaus, jossa huonoksi puoleksi mainittiin

”tylsät uutiset”. Kyseisestä vastauksesta on vaikea päätellä, millaiset uutiset kyseisen vastaajan mielestä ovat tylsiä.

Useissa erityisesti opettajien jättämissä vastauksissa puolestaan Lasten uutisten huonoksi puoleksi mainittiin ikävistä asioista, kuten onnettomuuksista ja luonnonkatastrofeista kertominen, sillä ne voivat aiheuttaa lapsissa huolta ja pelkoa. Toisaalta vaikeista asioista lapsen kielellä kertominen mainittiin myös Lasten uutisten parhaina puolina. Opettajilta kehuja saivatkin uutisten lapsentasoinen kerrontatapa sekä se, että uutisiin on valittu ajankohtaiset aiheet, joista kerrotaan lapsia kiinnostavalla tavalla. Uutisten myös kerrottiin herättävä keskustelua ja innostusta uutisten seuraamiseen. Joissakin opettajien vastauksissa hyvänä puolena nousi esille myös se, että toimittajissakin on lapsia. Myös yksi kyselyyn vastannut lapsi kehui sitä, kuinka kuka tahansa voi päästä koululaistoimittajaksi.

Myös huoltajien vastauksissa pyydettiin kiinnittämään huomiota siihen, miten ikävistä asioista kerrotaan lapsille ja että kaikista niistä ei välttämättä edes pitäisi kertoa lapsille. Jossakin vastauksessa muistutettiin, että lapselle uutisia ovat paljon pienemmät asiat kuin aikuisille. Lisäksi joidenkin huoltajien mielestä uutisissa on lapsille vaikeita sanoja tai jotkut asiat ilmaistu turhan vaikeasti.

Kritiikkiä tuli hieman myös juttujen pääkaupunkiseutukeskeisyydestä. Myöhemmässä kohdassa, jossa toimitukselle sai jättää terveisiä, jossain vastauksessa tulikin ehdotus niin sanotusta ”maakuntaosioista”, jossa kerrottaisiin eri puolilla Suomea olevien koulujen kuulumisia. Joissakin vastauksissa juontajalta toivottiin hitaampaa ja selkeämpää puhetta. Lisäksi osa vastaajista toivoisi hieman hitaampaa siirtymistä aiheesta toiseen. Yksi ehdotus oli myös se, että aiheita voisi käsitellä pidemmin ja aiheita voisi silloin olla lähetyksessä vähemmän. Nyt jotkut jutut koetaan aiheiden pintaraapaisuina, joissa ei ehditä kertoa tarpeeksi asioista.

Lasten kommentteja Lasten uutisten parhaista puolista:

”Lasten uutisissa parasta on se että saa tietoa kaikista mitä mailmalla tapahtuu” (10-vuotias vastaaja)

” Se, että lapsille on tehty omat uutiset kun ns. aikuisten on vähän tylsiä.”
(10-vuotias vastaaja)

” Se, kun oppii uusia asioita ja mielenkiinto herää. Muutenkin luokassa se herättää keskustelua ja pohdintaa, mikä on mielestäni hyvä.” (11-vuotias vastaaja)

” Ne kertovat monimutkaiset asiat yksinkertaisesti ja ymmärrettävästi” (13-15-vuotias vastaaja)

” Minun mielestä Lasten Uutisissa on parasta se kun pääsemme raskaan koulu päivän ja viikon jälkeeseen katsomaan lasten uutisia. Ja sitten kun me jutelaan ja puhutaan kaikkista erilaisista aiheista jossa Lasten Uutisissa kerotaan.” (10-vuotias vastaaja)

Lasten kommentteja siitä, mikä Lasten uutisissa on huonoita:

” Pahat ja surulliset uutiset. Pelottavat asiat.” (7-vuotias vastaaja)

” Se, jos uusia uutisia ei ole tullut” (10-vuotias vastaaja)

” Huonoita lasten uutisissa on kun videoita tulee vain kerran viikossa” (11-vuotias vastaaja)

” En oikein tiedä kun kaikki on aika hyviä juttuja en ehkä pidä niin paljoa tiede kysymyksistä mutta nekin on kyllä ihan hyvää tietoa” (10-vuotias vastaaja)

”Ne on liian lyhyet” (7-vuotias vastaaja)

5.8 Seuraajat sosiaalisessa mediassa

Lasten uutisilla on sosiaalisen median (myöhemmin some) tilit Facebookissa, Instagramissa, Snapchatissa ja Youtubessa. Lasten uutisten Facebook-sivulla on 2044 tykkääjää ja 2067 seuraajaa. Instagramissa seuraajia on 1439, ja Lasten uutisten Youtube-kanavan tilaajia on 306. (Määrät katsottu 14.11.2018.) Snapchat-seuraajien kokonaismäärä ei ole tiedossa, sillä Snapchatista seuraajien määrää ei näe mistään kokonaisuudessaan.

Sosiaalisen median palvelut ovat Lasten uutisten kohderyhmälle hieman haastavia, sillä kaikissa edellä mainituissa Lasten uutistenkin käyttämissä yhteisöpalveluissa ikärajaksi on

määritelty 13 vuotta. Siksi käyttöehtojen perusteella alakouluikäiset eivät saisi käyttää palveluita. Totuus kuitenkin on, että ikärajoista huolimatta myös osa alle 13-vuotiaista käyttää palveluita.

Esimerkiksi Piilotettu aarre -nimisen, sosiaaliseen mediaan keskittyvän blogin pitäjä Johanna Janhonen pitää Piilotetun aarteen sivuilla kyselyä Instagramin käytöstä. Kysely on ollut auki tammikuusta 2015, ja viimeisimmät tulokset hän on päivittänyt tammikuussa 2018. Niistä tuloksista käy ilmi, että hänen kyselynsä vastanneista 1276 henkilöstä alle 13-vuotiaita on 16 prosenttia. Mikäli Janhosen kyselyyn vastanneet ovat oikeasti sen ikäisiä kuin ovat kertoneetkin, ovat alle 13-vuotiaat itse myöntäneet käyttävänsä Instagramia. (Janhonen, 2018.)

Esimerkiksi sosiaalisen median ja koulutusteknologian asiantuntija Harto Pönkä on tutkinut suomalaisten mediankäyttöä. Pöngän tekemistä taulukoista käy ilmi, miten eri ikäiset käyttävät eri sosiaalisen median palveluita. Jos vertaillaan Facebookin, Youtuben, Instagramin ja Snapchatin kävijämääriä Pöngän vuoden 2017 lopussa tekemässä katsauksessa, niin sen tutkimuksen perusteella 12-17-vuotiaiden keskuudessa eniten käytetään Youtubea. Sen jälkeen tulevat Instagram ja Snapchat ja viimeisenä näistä neljästä Facebook. (Harto Pönkä, 2017.).

Lasten uutiset haluaa olla läsnä eri sosiaalisen median kanavissa siksi, että osa katsojista ja lukijoista käyttää sosiaalista mediaa ja sosiaalisella medialla on nykypäivän arjessa melko suuri rooli. Vaikka lapset ja nuoret tutkimusten (esim. Harto Pönkä 2017) mukaan eivät Facebookia kovin paljoa käytä vaan muut sosiaalisen median palvelut ovat lasten keskuudessa suosituimpia, Facebookilla on kuitenkin enemmän käyttäjiä vanhempien ihmisten joukossa. Näihin voivat kuulua esimerkiksi opettajat ja lasten vanhemmat.

Lasten uutisten kyselyyn vastanneista 125 lapsesta lähes 60 kertoi, että ei seuraa Lasten uutisia missään some-kanavassa. Kyselyyn vastanneista lapsista 2 kertoi seuraavansa Lasten uutisia Facebookissa, 7 Snapchatissa, 22 Instagramissa ja 47 Youtubessa. Osa lapsista seuraa Lasten uutisia useammassakin some-kanavassa, mutta eri kanavien yhdistelmiä ei tässä tutkimuksessa ole analysoitu. Kuitenkaan yksikään lapsista ei kertonut seuraavansa Lasten uutisia kaikissa some-kanavissa. Tämän kyselyn perusteella on siis myös nähtävissä, että lapset käyttävät enemmän esimerkiksi Youtubea kuin Facebookia. Lasten uutisten Youtube-tili perustettiin kesällä 2018, ja seuraajamäärä on kasvanut tasaisesti. Kyselyn perusteella Lasten uutisten kannattaakin jatkaa juttujen julkaisua myös Youtuben kautta, sillä niin moni lapsista seuraa Lasten uutisia siellä.

Vastanneista opettajista Lasten uutisia seuraa Facebookissa 16, Snapchatissa 0, Instagramissa 6 ja Youtubessa 3. Vastanneista huoltajista puolestaan hyvin harva seurasi Lasten uutisia missään some-kanavassa. Tutkimuksesta ei kuitenkaan käy ilmi, kuinka moni vastanneista ylipäättään käyttää kyseisiä sosiaalisen median palveluita mutta ei vain satu seuraamaan niissä kanavissa Lasten uutisia.

5.9 Lasten uutisten kouluarvosana

Tässä kysymyksessä vastaaja sai antaa Lasten uutisille kouluarvosanan eli arvosanan 4:n ja 10:n välillä (4 huonoin, 10 paras). Huonoin vastaajien antama arvosana oli 4, joita vastausten joukossa oli muutama, ja paras oli 10, joita vastauksissa oli yli 70.

Keskiarvoksi kyselyyn tulleista vastauksista muodostui 9, joka sanallisesti kouluarvosanana olisi kiitettävä. Tästä voi päätellä, että ainakin kyselyyn vastanneet ovat pääosin tyytyväisiä Lasten uutisiin.

5.10 Terveiset toimitukselle

Vastaajilla oli mahdollisuus myös jättää terveisiä toimitukselle. Tässä kohdassa useampi vastaaja antoi kiitosta ja kehuja Lasten uutisille, mistä välittyi kuva siitä, että seuraajat kokevat tärkeänä sen, että lapsille tehdään omia uutisia. Vastauksissa toivottiinkin, että toimitus jatkaa Lasten uutisten tekemistä ja ”hyvää työtä” samaan malliin. Tämän kohdan vastauksissa toivotettiin toimitukselle myös mukavaa päivän- ja syksynjatkoa ja talvea. Myös tämän kysymyksen muutamissa vastauksissa esitettiin toive siitä, että uutislähetys kestäisi nykyistä pidempään. Juontaja-Fannya keuhuttiin myös.

Terveisten kautta toimitukselle tuli myös palautetta siitä, kuinka Lasten uutisten osuus on hankalasti löydettävissä iPadilta luettaessa. Kehitysehdotuksena oli, että Lasten uutisille luotaisiin oma, lasten puhelimiin asennettava sovellus tai oma erillinen valikko HS:n etusivulle. Lasten uutisia toivottiin myös markkinoitavaksi enemmän opettajille ja rehtoreille sillä perusteella, että Lasten uutiset tukevat monen eri oppiaineen opetusta. Tässä kohdassa saatiin myös ehdotus siitä, voisiko jotkut jutut tehdä aloittelevia lukijoita ajatelle eli esimerkiksi niin, että pisimmät sanat tavutettaisiin. Toiveena oli myös tekstin lisäksi muiden tiedonvälitystapojen kuten diagrammien hyödyntäminen tehokkaammin.

6 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tässä luvussa käyn läpi johtopäätöksiä, joita lukijakyselyyn tulleista vastauksista voi tehdä. Lisäksi käyn läpi ehdotuksia siitä, miten HS:n Lasten uutisten sisältöjä voisi johtopäätösten perusteella kehittää ja toisaalta mitä ei kannata lähteä muuttamaan. Pohdin myös, millaisia jatkotutkimusmahdollisuuksia aiheessa olisi ja miten kyselyä voisi kehittää, mikäli vastaava kysely tehdään joskus uudelleen. Lopuksi arvioin myös omaa oppimistani opinnäytetyöprosessin aikana.

6.1 Johtopäätökset

Kyselyn perusteella voidaan tulla siihen tulokseen, että Lasten uutiset koetaan positiivisena ja opettavaisena asiana, ja uutiset ovat löytäneet paikkansa niin koululaisten, huoltajien kuin opettajienkin arjessa. Mediasisältöjen tuottajien ajattelema kohderyhmä ei aina vastaa sitä, mikä ryhmä todellisuudessa sisältöjä kuluttaa. Lasten uutisten kohdalla näyttää kuitenkin siltä, että kohderyhmäksi ensisijaisesti ajateltu ryhmä, eli alakouluikäiset, katsoo eniten Lasten uutisia.

Vastauksissa toistui samoja kehitysideoita ja kommentteja niin lasten ja aikuisten vastauksissa kuin eri ikäistenkin lasten vastauksissa. Vaikka todellisuudessa Lasten uutisia katsoo monta kymmentä kertaa enemmän ihmisiä kuin kyselyyn vastasi, voi samankaltaisten vastausten perusteella päätellä, että kyselyn tuloksia voi ainakin jossain määrin yleistää laajemman Lasten uutisia seuraavan joukon mielipiteeksi.

Monissa luokissa Lasten uutiset katsotaan yhdessä opettajan johdolla. Siksi on tärkeää, että mahdollisimman moni opettajista tietää, mitkä Lasten uutiset ovat ja miten niitä voi hyödyntää opetuksen rinnalla uuden opetussuunnitelman tukena. Kuten vastausten analysoinnissa tuli esille, moni opettajista vastasi saaneensa tiedon Lasten uutisista niin, että oli itse huomannut uutislähetysten tai printtimuotoiset jutut. Siksi jatkossa olisikin syytä pohtia, miten Lasten uutisista voisi kertoa paremmin opettajille. Keinoja tähän voisivat olla esimerkiksi kohdennettu markkinointi sosiaalisessa mediassa. Koska esimerkiksi Facebookissa maksettua mainontaa voi kohdentaa vaikkapa koulutuksen tai työn perusteella, voisi Lasten uutisten julkaisuja kohdentaa henkilöille, jotka kertovat olevansa opettajia tai opiskelevansa kyseiseen ammattiin. Lasten uutisista voisi myös kertoa enemmän Sanoma Pron oppimateriaalien yhteydessä, sillä onhan Sanoma Pron oppimateriaalit saman konsernin tuottamia. Yksi keino Lasten uutisten näkyvyyden lisäämiseksi voisi olla myös se, että Lasten uutisten väki pääsisi osallistumaan johonkin opettajille tai opettajaopiskelijoille suunnattuun tapahtumaan kertomaan Lasten uutisista.

Tämä vaatisi ehkä yhteydenpitoa ja yhteistyötä esimerkiksi opettajien ammattiliiton tai opettajiksi opiskelevien liiton kanssa.

Lasten uutiset sai tässä kyselyssä kouluarvosanan yhdeksän eli kiitettävän. Tämän voi tulkita kertovan siitä, että Lasten uutisten nykyinen konsepti koetaan toimivaksi ja että ainakaan radikaaleja muutoksia rakenteeseen tai sisältöihin lukijat eivät kaipaa. Toisaalta lapsille ei juuri ole tarjolla muita heille suunnattuja uutissisältöjä toisin kuin aikuisten uutistarjonnassa. Siksi lapset eivät välttämättä osaa kaivata erilaisia uutisia tai juttuja eri aiheista, kun eivät voi verrata Lasten uutisia muuhun kuin ”aikuisten uutisiin”, jotka usein lapset kokevat tylsinä.

Kyselyssä nousi esiin kuitenkin myös kehitysehdotuksia, jotka toimituksen on syytä huomioida kehittäessään Lasten uutisten sisältöjä. Kyselyyn vastanneista lapsista ja aikuisista moni toivoo, että Lasten uutisissa kerrottaisiin enemmän erityisesti Suomen tapahtumista. Monet pitävät tärkeänä sitä, että Lasten uutiset opettavat lapsia seuraamaan kotimaassa ja ulkomailla tapahtuvia asioita. Kuitenkin myös esimerkiksi koulujen tapahtumiin, harrastuksiin ja tieteeseen liittyvät jutut kiinnostavat vastaajia. Kehuja tuli myös siitä, että uutisissa käsitellään monipuolisia aiheita, joten jatkossakin Lasten uutisissa kannattaa käsitellä laajasti eri aiheita. Silti Suomen tapahtumista kertomista voisi lisätä, sillä kyselyn perusteella sille on eniten tarvetta.

Muutamissa vastauksissa esitettiin kritiikkiä Lasten uutisten pääkaupunkiseutukeskeisyydelle. Toimituksen onkin hyvä miettiä sitä, millä tavoin jutuista saisi maantieteellisesti kattavampia. Voi olla, että jos juttuihin saisi paremmin mukaan esimerkiksi Pohjois-Suomea koskettavia asioita, Lasten uutisten seuraaminen siellä päin Suomea kasvaisi. Voisi esimerkiksi miettiä sitä, voisiko eri puolilla Suomea oleville kouluille antaa mahdollisuuden tehdä ja lähettää videoita, joista parhaat pääsisivät osaksi Lasten uutisia. Tämän kautta lapset pääsisivät itse harjoittelemaan sitä, mitä uutiset ovat ja miten juttuja tehdään. Samalla Lasten uutisiin voitaisiin saada juttuja myös niiltä alueilta, jonne lähtemiseen toimituksen resurssit eivät riitä.

Toimituksen kannattaa jatkossa myös miettiä uutisten rakennetta ja juttujen kestoja, sillä siihenkin kyselyn kautta saatiin kehitysehdotuksia. Osa vastaajista pitää uutislähetystä liian lyhyinä, ja joidenkin mielestä uutisissa ei lähetysten aikana ehditä käsitellä aiheita tarpeeksi syvällisesti. Yksi vaihtoehto olisi, että juttujen määrää vähennettäisiin lähetyksestä ja lähetykseen valittavia aiheita käsiteltäisiin tarkemmin. Yleensä sähköiset viestit ovat vain muutaman virkkeen mittaisia, joten ratkaisu voisi olla esimerkiksi sähköisten viestien vähentäminen ja jäljelle jäävien sähköisten viestien pidentäminen. Kuten uutisaiheiden tarkastelu

syksyn 2018 osalta kertoo, monissa sähköissä on käsitelty juuri kotimaan asioita. Voisiko sähköiden pidentäminen olla ratkaisu myös toiveeseen kertoa Suomen asioista enemmän, jos sähköiden kautta asioista voisi kertoa laajemmin?

Sekä lapset että aikuiset kokevat yhtenä Lasten uutisten parhaina puolina uutisten kertomisen lapsen kielellä, mikä on myös Lasten uutisten tekijöille yksi tärkeimmistä asioista. Myös jatkossa uutisissa on tärkeää panostaa siihen, että uutiset todella kerrotaan ymmärrettävästi lapsille. Vastaukset osoittavat, että lapsiakin kiinnostaa, mitä niin Suomessa kuin maailmallakin tapahtuu, jos asiat vain on selitetty niin, että lasten on helppo ymmärtää uutiset. Kyselyn vastauksissa ehdotettiin esimerkiksi vaikeimpien sanojen tavutusta tai joidenkin juttujen suunnittelua juuri lukemaan oppineita ajatellen. Tämä voisi kannustaa myös juuri lukemaan oppineita myös uutisten lukemiseen. Toimituksen kannattaakin pohtia vaihtoehtoja siitä, voisiko osa jutuista olla suunnattu esimerkiksi tavutuksen kautta niille, jotka ovat vasta oppineet lukemaan.

Kyselyyn vastanneiden mielipiteet jakoutuivat sen suhteen, pitäisikö ikävistä asioista kertoa lapsille sopivalla tavalla vai pitäisikö niistä jättää kertomatta. Toimituksen linjana on, että esimerkiksi suurista onnettomuuksista kerrotaan asianmukaisesti mutta niin, että uutiset eivät herättäisi lapsissa pelkoa. Perusteena tälle on ajatus siitä, että lapset todennäköisesti kuulevat näistä uutisista joka tapauksessa jotakin kautta, joten niistä kertominen lapsentasoisesti voi lievittää lasten pelkoa. Toimituksen on hyvä kuitenkin tiedostaa myös eri mieltä olevien näkökulma ja juttuja tehdessään muistaa, että Lasten uutisten kohderyhmä on laaja ja että uutisia seuraa alle 6-vuotiaitakin.

Tällä hetkellä Lasten uutisten paperilehden juttuja luetaan ainakin kyselyyn vastanneiden keskuudessa selkeästi harvemmin kuin uutislähetystä katsotaan. Koska Lasten uutisten uutislähetyksessä on ainakin jossain määrin eri juttuja ja aiheita kuin printtilehdessä, olisi tärkeää, että myös printtilehden sisällöt tavoittaisivat Lasten uutisten seuraajat. Printtilehden jutuilla on tavoitteena myös kehittää lasten lukutaitoa ja totuttaa lapsia uutisten seuraamiseen myös sanomalehdestä. Epäselvän kysymyksenasettelun perusteella vastauksista ei kuitenkaan käy tarkemmin ilmi, luetaanko printtilehdessä olleet jutut kuitenkin verkossa Lasten uutisten verkkosivujen tai näköislehden kautta. Paperilehden lukemista voi hankaloittaa se, että kaikilla ei ole käytössään Helsingin Sanomien tilausta. Lasten uutisten verkkosivujen lukeminen ei kuitenkaan vaadi voimassa olevaa tilausta, ja suurin osa printissä julkaistuista jutuista on luettavissa myös verkossa. Siksi olisi tärkeää, että niin lapset, opettajat kuin huoltajatkin tietäisivät uutislähetysten lisäksi Lasten uutisiin kuuluvan myös kirjoitetut jutut printissä ja verkossa.

On kuitenkin hyvä muistaa, että Lasten uutisten tavoitteena on välittää lapsille tietoa ajankohtaisista ja tärkeistä asioista – mitä myös moni vastaaja pitää Lasten uutisten tarkoituksena. Tämä näkyy myös juttuaiheiden valinnassa ja juttujen sisällöissä, jotka ovat aina toimituksen päätettävissä ja toimituksen vastuulla. Uutislähetysten sisältöjä ei siis voida täysin valita pelkästään sen perusteella, mitkä aiheet lapsia kiinnostavat. Kyselyn vastaukset ovat kuitenkin toimitukselle arvokasta tietoa ja kertovat, minkä tyyppisillä muutoksilla Lasten uutiset koettaisiin entistä kiinnostavampina ja minkä aiheiden uutisista vastaajat haluaisivat kuulla enemmän.

6.2 Kyselyn kehittäminen ja jatkotutkimusmahdollisuudet

Kysely kokonaisuudessaan antoi Lasten uutisten toimitukselle paljon arvokasta tietoa siitä, miten seuraajat kokevat Lasten uutiset ja miten sisältöjä voisi kehittää. Vastausaika, joka tällä kertaa oli 15 päivää, oli ehkä aavistuksen liian pitkä. Eniten vastauksia kyselyyn tuli ensimmäisen viikon aikana, mikä on ihan luonnollista, sillä silloin kysely näkyi sekä HS:n etusivulla että Lasten uutisten viimeisimpänä julkaistuna juttuna. Ensimmäisen viikon aikana kyselyn linkkiä jaettiin myös Lasten uutisten sosiaalisen median kanavissa sekä siihen kannustettiin vastaamaan myös ”Toimitukselta”-palstan kirjoituksessa. Myös seuraavalla viikolla kyselylinkki jaettiin Lasten uutisten Facebookissa, mutta toisella viikolla vastauksia tuli huomattavasti edellistä viikkoa vähemmän. Tästä voikin tulla siihen tulokseen, että ehkä puolitoista viikkoa eli 10 päivää olisi voinut olla sopiva aika vastata. Toisaalta kysely oli auki syyslomaviikkojen aikana, ja sen vuoksi vastausaika haluttiin pitää niin pitkänä.

Kyselyyn tuli yhteensä 235 vastausta, mikä yllätti Lasten uutisten toimituksen positiivisesti. Kyselyä ei kuitenkaan mainostettu kummassakaan vastausaikana ilmestyneessä uutislähetyksessä. Ei voi tietää, olisiko kyselystä uutislähetyksessä mainitseminen tuonut lisää vastaajia, mutta sitäkin voisi ehkä kokeilla, mikäli vastaava kysely tehdään uudelleen.

Lasten uutisissa samanlaisen kyselyn voisi toteuttaa uudelleen esimerkiksi vuoden kuluttua. Jos kyselyn tekisi samanlaisena tai siten, että ainakin osa kysymyksistä olisi samoja kuin tämänkertaisessa kyselyssä, voisi tehdä vertailua tämän kyselyn ja seuraavan kysymysten vastausten välillä. Tällä kertaa kyselyssä ei tiedusteltu vastaajien asuinkuntaa tai -maakuntaa. Senkin tiedon voisi kuitenkin mahdollisessa tulevassa kyselyssä ihmisiltä kysyä, sillä sen kautta voisi kartoittaa sitä, missä päin Suomea ja maailmaa Lasten uutisia katsotaan.

Sosiaalisesta mediasta kyselyssä kysyttiin vain sen verran, missä kanavissa vastaajat seuraavat Lasten uutisia. Jälkikäteen ajateltuna olisi voinut olla hyödyllistä kysyä tämän lisäksi sitä, mitä Lasten uutistenkin käyttämistä sosiaalisen median kanavista vastaajat ylipäättään käyttävät. Tämä olisi antanut suuntaa siitä, kuinka moni esimerkiksi Instagramia käyttävistä Lasten uutisten katsojista seuraa myös Lasten uutisten Instagram-tiliä.

Tässä kyselyssä kysymyksen "Kuinka usein luet Lasten uutisten sivut painetusta lehdestä" kysymyksenasettelu oli epäselvä, eikä vastauksista voi päätellä, kuinka moni mielsi kysymyksen tarkoittavan nimenomaan painettua tuotetta ja kuinka moni laski tähän kuuluvaksi esimerkiksi näköislehden. Siksi tämä kysymys olisi syytä selventää, jos vastaava tutkimus tehdään uudelleen ja jos halutaan dataa nimenomaan siitä, kuinka moni lukee printtiin kirjoitetut jutut joko painetusta lehdestä tai verkon kautta.

6.3 Oman oppimisen ja opinnäytetyön onnistumisen arviointi

Opinnäytetyötä varten tekemäni kyselytutkimus oli ensimmäinen näin suuressa laajuudessa tekemäni kysely. Aikaisempaa kokemusta minulla oli vain yhdeksännen luokan matematiikantunneilta, jolloin teimme harjoitustyönä pienet kyselyt, joiden vastauksia arvioimme. Kyselyn toteuttaminen opinnäytetyötä varten oli kuitenkin helppoa niin kysymysten asettelun suhteen kuin teknisestikin, vaikka vastauksia analysoidessani hokasinkin, että muutaman kysymyksen olisi voinut muotoilla paremmin. Jos vastaavanlaisia kyselyitä teen jatkossa, osaankin olla vielä tarkempi kysymysten muotoilussa. Vastauksia analysoidessani jouduin opettelemaan myös uusia Excelin-käyttötaitoja, sillä tulosten jaottelu oli helpointa tehdä Excelin työkalujen avulla.

Koen, että onnistuin aiheen rajauksessa hyvin. Sain kerättyä aineistoa tarpeeksi laajasti niin, että vastausten analysointi onnistui helposti. Aihe ei kuitenkaan ollut liian laaja, joten työssäni pystyin keskittymään olennaiseen. Lisäksi sain hyödynnettyä keräämäni aineiston sen verran hyvin, että en kerännyt turhaan tietoa, jota en tutkimuksessa olisikaan hyödyntänyt.

Kyselyyn tuli enemmän vastauksia kuin olin etukäteen ajatellut, joten sen puolesta kysely oli varsin onnistunut. Olen tyytyväinen siihen, että kyselyyn vastasi niin lapsia, opettajia, huoltajia kuin muitakin, jotta eri ryhmien mielipiteet saatiin kartoitettua ja niitä vertailtua. Opinnäytetyön tekemisen haasteena meinasi olla aika, sillä samaan aikaan minulla oli

suoritettavana vielä muutamia viimeisiä kursseja ja lisäksi suoritin samalla myös työharjoitteluani. Opinnäytetyö opetti minulle aikataulusta, ja onnistuneen aikataulutuksen myötä opinnäytetyöni valmistuikin tavoiteajassani eli yhden lukukauden aikana.

Varsinaisessa opinnäytetyön kirjoitusprosessissa minulla kesti hetken päästä alkuun, mutta kun olin saanut kirjoitettua ensimmäiset sivut, kirjoittaminen alkoi sujua ja sujui loppuun asti hyvin. En ollut koskaan tätä työtä aiemmin kirjoittanut näin laajaa raporttia tutkimukseen liittyen, joten kokemus oli uusi ja opettavainen esimerkiksi tiedonhankinnan ja lähdeviitteiden osalta. Koen, että opinnäytetyöni myötä oivalsin aiempaa paremmin, miten löytää tarpeeksi monipuolisesti työlle lähteitä.

Mielestäni tutkimus oli Lasten uutisten kehittämisen kannalta hyödyllinen ja antoi arvokasta tietoa toimitukselle. Jo ennen opinnäytetyöni aloittamista minulle oli selvää, että haluan tehdä opinnäytetyöstäni sellaisen, että siitä olisi aidosti ja konkreettisesti hyötyä. Koska Lasten uutisista ei aiemmin ole kerätty laajemmin lukijapalautetta, nyt oli tarpeellista, että toimitus kuulee lukijoiden kommentteja.

Lähteet

A-lehdet, Apu Juniori on uusi lehti tiedonjanoisille lapsille. Luettavissa:
<https://www.apu.fi/artikkelit/apu-juniori-on-uusi-lehti-tiedonjanoisille-lapsille>, luettu:
23.10.2018

Anttikoski Päivi, 2016, Helsingin Sanomat, Lapsetkin haluavat tietää. Luettavissa:
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002891631.html> Luettu 16.10.2018

Facebook, käyttöehdot: luettavissa: <https://fi-fi.facebook.com/terms>, luettu 29.10.2018

Jaakkola, Maarit. 2013. Hyvä journalismi. Käytännön opas kirjoittajalle. Vantaa:
Kansanvalistusseura, 179-180

Janhonen Johanna, Instagram-tutkimus, Piilotettu aarre, luettavissa:
<https://www.piilotettuaarre.fi/artikkelit/instagram/instagram-tutkimus/> luettu: 30.10.2018

Koivisto Maija, 2016, Helsingin Sanomat, Helsingin Sanomissa perjantaista lähtien uutisia
myös lapsille. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002891527.html>. Luettu:
16.10.2018

Lapsiasiavaltuutettu ja Kerhokeskus – koulutyöntuki ry, 2007, Ehdotus lasten ja nuorten
mediakasvatuksen kehittämiseksi. Luettavissa: [http://lapsiasia.fi/wp-
content/uploads/2015/04/ehdotus-mediakasvatus.pdf](http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2015/04/ehdotus-mediakasvatus.pdf) Luettu: 22.10.2018

Lastensuojelun keskusliitto, 2011, Opas lasten haastatteliijoille ja kuvaajille. Luettavissa:
[https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-
keskusliitto/Opas_lasten_haastatteliijoille_ja_kuvaajille.pdf](https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Opas_lasten_haastatteliijoille_ja_kuvaajille.pdf) Luettu 13.11.2018

Mannerheimin Lastensuojeluliiton verkkosivut, luettavissa:
<https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/mediakasvatus/> Luettu:
22.10.2018

Mannerheimin Lastensuojeluliitto: luettavissa: [https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-
lapsiperheen-elamasta/lapset-ja-media/haitalliset-mediasisallot/](https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/lapset-ja-media/haitalliset-mediasisallot/) luettu: 22.10.2018

Mediakasvatusseura. Luettavissa: <https://mediakasvatus.fi/mediakasvatus/> Luettu:
22.10.2018

Nuorisotutkimusseura, 2016, Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Luettavissa:

https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/media_hanskassa.pdf luettu: 22.10.2018

Nuorten media-arki ja lukutaito: PISA 2015, Koulutuksen tutkimuskeskus ja Sanomalehtien liitto, 2018, luettavissa: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/57548>, luettu 30.10.2018.

Opetushallitus, 2014, Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Luettavissa: https://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf luettu: 22.10.2018

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto, 2013, Hyvä medialukutaito. Suuntaviivat 2013-2016. Luettavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75278/OKM11.pdf?sequence=1&isAllowed=y> luettu: 22.10.2018

Pönkä Harto, Sosiaalisen median katsaus 12/2017, luettavissa: <https://harto.files.wordpress.com/2017/12/yougov-3-eri-ikaiset-somessa-2017.png> luettu: 30.10.2018

Sanoma, Tilinpäätös, toimintakertomus ja selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista vuodelta 2017. Luettavissa: <https://sanoma.com/wp-content/uploads/2018/02/Tilinp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s-2017.pdf>. Luettu 15.10.2018

Sanoma, Tietoa meistä. Luettavissa: <https://sanoma.com/fi/tietoa-meista/tarina/>. Luettu 14.10.2018

Sanomapro, Opevinkit uutisten käsittelyyn. Luettavissa: <https://www.sanomapro.fi/opevinkit- uutisten-kasittelyyn/> luettu 22.10.2018

Stakes ja opetusministeriön Mediamuffinssi-hanke, Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa, 2008. Luettavissa: https://www.opinkirjo.fi/easydata/customers/opinkirjo/files/materiaalit/mediakasvatus_varhaiskasvatuksessa_verkkoversio.pdf Luettu: 22.10.2018

Unicef, YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista, 1991, luettavissa:

https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf luettu: 22.10.2018

Yleisradio, Mikä on Yle uutisluokka. Luettavissa:

https://yle.fi/uutiset/osasto/uutisluokka/mika_on_yle_uutisluokka/8049668 luettu:

23.10.2018

Liitteet

Liite 1. Artikkel, jonka yhteydessä kysely oli

Vastaa kyselyyn ja kerro mielipiteesi Lasten uutisista

Vastanneiden kesken arvotaan kutsu vierailulle Lasten uutisten toimitukseen.

Julkaistu: 15.10. 9:28

VASTAAMALLA alla olevaan kyselyymme voit kertoa mielipiteesi siitä, mistä aiheista Lasten uutisissa pitäisi kertoa enemmän ja mistä vähemmän. Teiltä saamiemme vastausten perusteella mietimme, miten voisimme kehittää Lasten uutisten sisältöjä niin, että te tykkäisitte niistä vielä enemmän.

Kaikkien kyselyyn vastanneiden ja yhteystietonsa jättäneiden kesken arvotaan kutsu vierailulle Lasten uutisten toimitukseen. Arvonnan voittaja voi ottaa vierailulle mukaan koululuokkansa tai kaveriporukkinsa.

Yhteystietojen jättäminen on kuitenkin vapaaehtoista, eikä niitä käytetä suoramarkkinointitarkoituksiin eikä luovuteta Helsingin Sanomien toimituksen ulkopuolelle.

Vastausaikaa on tiistaihin 30. lokakuuta asti.

Tämä kysely on osa Lasten uutisten toimitusharjoittelija Kamilla Rajanderin tekemää opinnäytetyötä. Opinnäytetyö on tutkimus, jonka ammattikorkeakoulussa opiskelevat tekevät opintojensa loppuvaiheessa. Journalismia Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa opiskeleva Kamilla tutkii omassa opinnäytetyössään sitä, ketkä seuraavat Lasten uutisia ja millaiset sisällöt seuraajia kiinnostavat. Kamilla käyttääkin tähän kyselyyn tulevia vastauksia tutkimuksessaan. Yksittäistä vastaajaa emme kuitenkaan yhdistä hänen antamaansa palautteeseen, vaan palautteet käsitellään nimettöminä.

Liite 2. Kyselylomake

Kysely Lasten uutisista

Oletko *

- Lapsi
 Opettaja
 Huoltaja
 Joku muu

Minkä ikäinen olet? *

Valitse

Kuinka usein katsot Lasten uutisten uutislähetysten? *

- Joka viikko
 Muutaman kerran kuukaudessa
 Noin kerran kuukaudessa
 Harvemmin kuin kerran kuukaudessa
 En koskaan

Kuinka usein luet Lasten uutisten sivut painetusta lehdestä? *

- Joka viikko
 Muutaman kerran kuukaudessa
 Noin kerran kuukaudessa
 Harvemmin kuin kerran kuukaudessa
 En koskaan

Missä ja kenen kanssa katsot yleensä Lasten uutiset?

Mistä kuulit Lasten uutisista ensimmäisen kerran? *

- Opettaja kertoi
 Vanhemmat tai sukulaiset kertoivat
 Kaveri kertoi
 Löysin itse Lasten uutisten nettisivut tai sivut paperilehdestä
 Sosiaalisen median (esimerkiksi Facebookin tai Instagramin) kautta?
 Jostain muualta

Mistä aiheista Lasten uutisissa pitäisi kertoa enemmän? *

Voit valita useamman vaihtoehdon

- Suomen tapahtumista
 Ulkomaiden tapahtumista
 Urheilusta
 Musiikista, elokuvista tai kirjoista
 Eläimistä tai luonnosta
 Ruoasta
 Pukeutumisesta
 Tieteestä
 Eri harrastuksista
 Koulujen tapahtumista

Mistä aiheista Lasten uutisissa pitäisi kertoa vähemmän? *

Voit valita useamman vaihtoehdon

- Suomen tapahtumista
 Ulkomaiden tapahtumista
 Urheilusta
 Musiikista, elokuvista tai kirjoista
 Eläimistä tai luonnosta
 Ruoasta
 Pukeutumisesta
 Tieteestä
 Eri harrastuksista
 Koulujen tapahtumista

Mikä Lasten uutisissa on sinun mielestäsi parasta? *

Voit kertoa omin sanoin

Mikä Lasten uutisissa on sinun mielestäsi huonointa? *

Voit kertoa omin sanoin

Seuraatko Lasten uutisia

Voit valita useamman vaihtoehdon

- Instagramissa
 Youtubessa
 Facebookissa
 Snapchatissa

Mitä terveisiä haluat lähettää Lasten uutisten toimitukselle? *

Tässä kohdassa voit myös kertoa tarkemmin, millaisia aiheita meidän pitäisi tai ei pitäisi käsitellä.

Minkä arvosanan antaisit Lasten uutisille? *

4 on huonoin ja 10 paras

Valitse

Nimi ja sähköpostiosoite

Jos haluat jättää yhteystietosi, kirjoita ne alla olevaan tyhjään kenttään. Yhteystietojen antaminen on vapaaehtoista. Yhteystietonsa jättäneiden kesken arvotaan kutsu vierailulle Lasten uutisten toimitukseen. Voittaja saa ottaa vierailulle mukaan koululuokkansa tai kaveriporukkinsa. Voittajaan otetaan yhteyttä sähköpostitse. Yhteystietoja ei käytetä suoramarkkinointitarkoituksiin eikä luovuteta Helsingin Sanomien toimituksen ulkopuolelle.

Lähetä vastaukset